BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
27 N C
10
B 107
14-11-H-7

DECLARATIO SVMMARIA,

Magno veritatis ſtudio ex Autographis Actorum tabulis deprompta,

QVA OSTENDITVR,

QVIS FVERIT SVCCESSVS PLACIDæ Tractationis in Aulâ Cæſareâ, Anno 1641. & 1642. de Palatino Septemuiratu & ditionibus ſuſceptæ, & quid cauſæ ſit, cur hâc vice ad amicam compoſitionem res non fuerit adducta.

Pertinet ad Fr. Spir. de Vrbe

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Anno M. DC. XLII.

DECLARATIO SVMMARIA,

Magno veritatis ſtudio ex Autogra-
phis Actorum tabulis deprompta.

QVA OSTENDITVR,

QVIS FVERIT SVCCESSVS PLACI-
dæ Tractationis in Aula Cæſarea, Anno 1641. &
1642. de Palatinatu Superiore & Electorali dignitate,
& quæ cauſa ſit, cur hâc vice ad amicam com-
poſitionem res non fuerit
adducta.

Anno M. DC. XLII.

POSTQVAM, ſolutis & abſque concluſione in proximum anni inſequentis Ianuarium à Sac. Cæſarea Majeſtate reiectis cauſæ Palatinæ vltrò citróque non ſine aliquo progreſſu habitis Viennæ tractationibus, paſſim auditũ eſt, nonnullos Palatinarum partium hinc inde per Romanum Imperium contra ac res habet, eum congreſſum apud varios traduxiſſe, & perſuadere conatos, ſtetiſſe præcipuè per Sereniſſimum Bauariæ Electorem, quominus ad concordiam veniretur, quaſi præ cæteris, quorum intererat, in eum cauſa rei non confectæ reijcienda videretur; operæ pretium exiſtimatum eſt, ex ipſis Actorum fontibus declarare totius rei geſtæ ſeriem, ad plenam eorum inſtitutionem, quibushuiuſce negotij ratio minus eſt comperta.

Principio igitur aduertendum eſt, iam anno 1639. Friderici Palatini in proſcriptione defuncti Liberos Coronis Hiſpaniæ & Angliæ agentibus impetraſſe, vt Bruxellis Conuentus haberetur, in quo inter ipſos & alios qui authoritate Ferdinandi II. Imp. glorioſæ memoriæ, iuſto ſiue emptionis, ſiue alio titulo, Friderici dignitatem ac ditiones publicatas & fiſco anteà obnoxias poſſidebant, placidè ageretur. Non immeritò neque iniuriâ Sereniſſimus Bauariæ Elector potuiſſet eam

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

compoſitionis viam detrectare, & inſiſtere iuri legitime tam ſibi quàm Wilhelmianæ Lineæ acquiſito, per iuſtam Electoratus translationem à Ferdinando II. factam, & emptionem aliquarum Palatinarum ditionum, quarum poſſeſſionem tredecim millionũ Rhenenſium florenorum pretio adiuerat, & per multos iam annos quietè tenuerat, cùm præſertim ad nomina iam dicta Ferdinandi III. hodie imperantis confirmatio acceſſiſſet. Non abs re quoque tueri ſe potuiſſet Mülhuſini Electoralis Conuentus ſententiâ & approbatione anni 1627. Adſtipulabatur etiam Pragenſis pacificatio anni 1635. quæ ſuperiora omnia rata firmáque habuerat: His nihilo tamen minùs ſepoſitis, Sereniſſimus Bauariæ Elector Bruxellenſia ineundæ concordiæ conſilia ita non eſt auerſatus, vt pacis amori & publicæ quietis atq; vtilitatis ſtudio, priuata ſua iura atque commoda poſthaberet, deferrétque ſponte, mitiora ſuadentibus, quæ alioqui cauſæ ſuæ minimè dubijs præſidijs fretus, tali diſceptationi nunquam detuliſſet.

Verùm Bruxellenſi Conuentu & amicâ partium tractatione, non per Sereniſſimum Bauariæ Electorem, qui ſuos iam Legatos eò deſtinauerat, ſed per aduerſarios diſcuſsâ, & ne coaleſcere poſſet, diſſipatâ; Regis Daniæ Majeſtas, & Septemuirûm Imperij Collegium ex mero in rem communem affectu, denuò rem aggreſſi, Mediatorum & Interpoſitorum opem operámque in ſe ſuſceperunt, rati ſe demùm controuerſiæ finem, cum abſolutâ diſſidentium conſenſione, impoſituros. Quamobrem ſubindè tam ſalutari negotio Ratiſbonæ ſub nuperis Comitijs facto initio, pacatè

actum eſt inter partes, & cùm Comitiorum tempus effluxiſſet, ex Sac. Cæſ. Majeſtatis voluntate, cauſâ Viennam tranſlatâ, Sereniſſimus Bauariæ Elector ſuos illic Conſiliarios ac Legatos nouem ipſos menſes, & quod excedit, lubens volens habuit, etſi à Palatinis ipſo ſtatim tractationis initio & progreſſu, parum aut vix quicquam bonæ ſpei affulgeret rei componendæ, cùm ſemper mordicus extremis affixi, media reſpuerent, & fruſtrarentur tum longam Bauaricorum patientiam, tum non mediocres ſumptus, quibus Palatini diſſidij tot votis exoptatus exitus quærebatur.

Quàm propenſum ad concordiam animum Sereniſſimus Bauariæ Elector per totum huiuſce tractationis tempus exhibuerit, non modò ſuprà quam ſatis teſtantur Actorum tabulæ diligenter conſignatæ, verùm etiam ipſi Danici & Septemuirales Legati, qui ſequeſtres interfuerunt, non ſine inſigni commendatione vſque eò deprædicârunt, vt exiſtimarent, pro ratione rei atque cauſſæ, à Suâ Serenitate nihil vltrà deſiderari potuiſſe. Immò ipſe Legatus Anglicus tam voce quàm ſcripto profeſſus eſt coram iam laudatis Sequeſtribus, Sereniſſimum Bauariæ Electorem animum pacis amantem abundè ſatis demonſtraſſe, quando paciſcendæ concordiæ rationes modóſque proponendo, viam ad pacem prior aperuiſſet, & obices, fractâ (vt aiunt) glacie, remouere cœpiſſet ſuo exemplo, quod cæteri meritò deberent intueri.

Enimuerò Sua Electoralis Serenitas principio ſtatim conſtituit, obtulítque ſe è Palatinatu inferiori diſceſſuram, & Sac. Cæſ. Majeſtatis vlteriori diſpoſitio-

ni relictùram, ſi modò cæteri, qui in eodem illo Palatinatu poſſeſſiones habebant, pro ſuâ quiſque parte ſequerentur ad abſolutam rei Palatinæ compoſitionem.

Nec vero in hoc ſtetit pacis amor; ſed cùm Legatus Anglicus & Palatini Deputati verbo atq; litteris oſtenderent, ſibi per Inferioris Palatinatus ſolam reſtitutionem ſatisfieri non poſſe, niſi ſuperior quoq; Palatinatus adderetur: ſe ilicò, ſi negaretur, omnem tractationem abrupturos; Sereniſſimus Bauariæ Elector, ne ſibi talis ſeceſſionis & conciliationis diſturbatæ cauſſa tribueretur, vltrò & contra multorum ſententiam, ſolo pacis & boni publici deſiderio, declarauit, ſe ſuperiorem quoq; Palatinatum (quem tamen Principatum pecuniâ & quouis ære haberet potiorem quemque vt pretio diſtraheret, nullo iure aut ſuaſu alioquin adduci poſſet) in Sac. Cæſ. Majeſt. manus conſignaturum, vt pro arbitrio de eo ſtatueret & ſi quidem videretur, Palatinis reſtitueret, vbi primùm viciſſim pretium à Sua Serenitate expoſitum, præſentaneo ære redderetur, vel ſaltem Prouinciæ Anaſinæ hypotheca quam verbis diſertis ſibi ſuiſque hæredibus iure conſtituti, tali caſu, reſeruârat, poſſidenda denuò traderetur, donec iuxta pacta conuenta iam dictum pretium plenè refunderetur: Quâ in re cum Sereniſſimus Elector Bauariæ nihil propoſuerit aut petiuerit, quod cum Cæſareâ pactione, litteris, ſignis ac fide firmatâ, non conſentiat, quodque Sacra Cæſarea Majeſtas hodie regnans ſanctè non confirmârit; quis vertat vitio Bauariæ Electori, eiuſmodi petitionem, aut obtendat eius culpa factum, quod hac vice finis huic cauſæ non potuerit imponi?

Qui

Qui enim iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam, nec culpæ vllius eapropter poteſt inſimulari. Vt verò Lectori fiat planius, quo pacto mox à principio tam circa aditam Prouinciæ ad Anaſum, quam dimiſſam poſſeſſionem & detentionem, & poſtea circa Palatinatus emptionem inter Ferdinandum II. glorioſiſſimæ memoriæ Imperatorem & Sereniſſimum Bauariæ Electorem Maximilianum, res verè acta, tractata per vices, ac demum concluſa fuerit: viſum eſt ad huius declarationis calcem litterarum quædam publicâ fide deſcriptarum documenta typis committere. Sigillatim verò ex Receſſu Monacenſi 8. Octobris Anno 1619. quem littera A. notauimus, videre eſt, quibus reſeruationibus ac conditionibus Sereniſſimus Bauariæ Elector oblatam exercitus Fœderis catholici directionem in ſe ſuſceperit. Inter cætera in ſpecie puncto quinto pactum conuentum eſt fore, vt ſi quicquam ditionum Auſtriacarũ per militarem expeditionem quæ tum parabatur, ex hoſtium manibus recuperaretur & in Serenitatis Suæ poteſtatem veniret, hoc ipſum vniuerſum cum omnibus ſuis iuribus & actionibus à Sac. Cæſareâ Majeſtate Sereniſſimo Electori eiuſque poſteris ac ſucceſſoribus iure pignoris remaneret, ita vt neq; indè cedere neque ſuas copias abducere teneretur, neq; vero etiam vllius ſuaſione, poſtulatis, nedum vllâ vi ad hoc ipſum poſſet impelli, donec ſumptus in bellum facti omnes reſtituti & probata damna ipſi omninò compenſata forent. Atque hic ſanè Receſſus egregiè eorum temeritatem refutat & agit in ruborem, qui non ſunt veriti antehac æditis libris alijſq; ſycophantijs tum Sac. Cæſ. Majeſtati *Lit. A*

tum

tum Sereniſſimo Electori Bauariæ hanc impingere calumniam, quaſi mox ab initio inter eos contractus fuiſſet initus, quo ad bellicarum expenſarum refuſionem, Suæ Serenitati Electorali iam tum Electoratus & Palatinæ ditiones forent addictæ & obſtrictæ. Ex eiuſdem Receſſus rationibus atq; firmamento alijsq; inde ſecutis tractationibus, de quibus plura inferius, Legati Bauarici ex legitimo mandato, ſæpius Dominis Mediatoribus ſcripto & verbis ſignificârunt, Sereniſſimum Electorem de tredecim iſtis millionibus à Rege Angliæ aut Palatinis ne teruncium quidem poſtulare, ſed Cæſarem pro vnico legitimo & vero ſuo debitore habere, atque proindè à ſolâ Sac. Cæſ. Majeſt. eiuſce debiti ſolutionem repoſcere. Hunc eſſe Patris ſucceſſorem ac hæredem, hunc potiri Regno ac ditionibus, quorum recuperationem eius parens iſto Bauarico ære eſt aſſecutus; debere proindè ex tabularum hac ſuper re confectarum formâ, ei obligationi ſatisfacere, idq; eo magis, quod hoc ipſo tempore dum Negotium Compoſitionis tractaretur, Sua Sac. Majeſtas clementiſſimè per litteras, Viennæ eius Syngraphâ ac ſigno munitas pollicita eſt, & Sereniſſimo Bauariæ Electori addixit, ſe ſui Parentis fel. mem. pacta conuenta & quæ circa hanc cauſam eſſent conſtituta, ſeruaturam. Super hæc Sac. Cæſ. Majeſt. per ſuos Conſiliarios, ad Palatinam tractationem Deputatis Mediatoribus, dum hæc cauſa ageretur, declarauit, quod quandoquidem intelligeret, Palatinianos conari debitam ſummam tredecim millionum, vtpote in auctiore pecuniæ æſtimatione expoſitam, ad præſentis temporis valorem reducere, &

ex alijs quoque capitibus reddere dubiam ac controuerſam, Suæ Sac. Cæſ. Majeſtatis mens ſit, vt Mediatoribus ſignificetur, ſe non eſſe paſſuram, vt hoc nomen ac debitum in dubium ac diſceptationem ex hoc capite nunc primum vocetur: ſed ſe illud agnoſcere, ex normâ & pacto per legitimum litterarum inſtrumentum atque ſigillum conſtituto.

At enim vt luculentiùs appareat, quænam ſit ratio Palatinarum ditionum (ex qua quidem parte ad Bauariæ Electorem ſpectant) quæ cauſa tredecim iam memoratorum millionum, & cur Anglicus Legatus nullam anſam habeat eam rem ad Palatinum negotium trahendi, nedum ei adſcribendi culpam, quod ad exitum tractatio non fuerit deducta; animaduertendum eſt, Sereniſſimum Bauariæ Electorem neque à Friderico, neque ab eius hæredibus Palatinatûs poſſeſſionem accepiſſe, ſed à Ferdinando II. Imp. glor. memoriæ, eundem immediatè perſoluto pretio coëmiſſe; dictum pretium, dudum anteaquam de emptione conueniret, ad recuperationem Regni Bohemiæ & hæreditariarum Cæſaris Prouinciarum reipsâ contuliſſe, ita vt multis annis, antequam de emendo Palatinatu ſuſcepta ſit, aut ſuſcipi potuerit vlla cogitatio, Sac. Cæſ. Majeſtas debitum contraxerit non tredecim duntaxat, ſed quindecim millionum florenorum, quemadmodum tabulæ rationéſque vtrinque ritè atque ordine per ſpecialem dati atque excepti approbationem agnitæ & confirmatæ demonſtrârunt, & Sac. Cæſ. Majeſtas ipſa ſeſe erga Sereniſſimum Bauariæ Electorem agnouit eſſe obligatam, licet poſtmodum Cæſari duos milliones Sereniſſimus Elector liberaliter remiſerit.

Quare antequam ad Palatinatus emptionem veniretur Cæſar Anaſinam Prouinciam, eius poſſeſſionem, fructus atque prouentus tamdiu Bauaro in manus tradidit, donec dictum æs alienum plenè totúmque ipſe diſſolueret, quemadmodum ex iam memorato Receſſu, qui anno 1619. factus fuerat, liquidò & prolixè oſtenditur. Poſt hæc, primùm anno 1628 ſecutus eſt contractus emptionis, quo à Sac. Cæſ. Maieſtate Bauariæ Elector Palatinatum accepit ad diſſoluendum debitum tredecim millionum. Eo factum vt Anaſina Prouincia rediret ad Cæſarem, qui nihilominus in dictæ Prouinciæ receptione per euictionis & præſtandæ indemnitatis ſponſionem & peculiare pactum (de quo paulò pòſt agetur plenius) erga Bauariæ Electorem obligauit ſeſe ſuóſque poſteros, ad reſtituendam iam dictam Anaſinam ditionem Bauariæ Electori eiúſue hæredibus, ſi aliquando, quouis caſu, contingeret Palatinatum Bauaris adimi, aut euinci, atque in eum euentum Anaſinam Prouinciam manſuram Electorali Bauaricæ Domui affectam & oppignoratam, & interea temporis fore eandem penes Cæſarem eiuſque hęredes tantummodò iure conſtituti, háncque conditionem quoties mutationis caſus continget, ſemper in homagij receptione & Prouinciæ adeundâ poſſeſſione renouari oportere, vt videlicet ea ditio Electorali Domui Bauariæ reſtituatur in locum ac vicem Palatinatûs, donec tredecim milliones fuerint integrè redditi, ita vt Palatinatus tantum ſit ſurrogatum in locum eius quod Cæſarea Maieſtas eiuſq; hæredes, pro debito tredecim millionum, ratione Prouinciæ Anaſinæ ſoluendum in

ſe

ſe ipſi receperunt, quod Lector clarè poteſt cognoſcere ex Receſſibus Anni 1628. die 22. Februarij & 4. Martij infrà deſcriptis ſub litterâ B. & C. B. & C.

Ponamus igitur rem ad eum caſum deuolui, vt Palatinatus ſuperior reſtituatur; non erit cur exindè Bauariæ Elector detrimentum patiatur, ſed res ad priorem ſtatum reditura eſt, in quo nimirum ante Emptionis Contractum erat conſtituta, & reuiuiſcet priſtina obligatio, iuxta pactum & conditionem in litteris Cæſareis expreſſam, hoc eſt, Sereniſſimo Bauariæ Electori competet ius, tali caſu, à Cæſ. Majeſtate exigendi totum debitum tredecim millionum, & donec ea ſumma fuerit perſoluta, in pignus Prouinciæ Anaſinæ remigrandi in eòque perſiſtendi, quo in iure debet Sua Serenitas etiam à Cæſare manuteneri.

Quod vero Sac. Cæſ. Maieſtas tredecim iſtos milliones, quos Bauariæ Electori debet refundere, de ſuo non ſoluat, ſed exigat ſiue à Rege Angliæ, ſiue à Palatinis hæredibus, eoſque ante plenam eius ſummæ ſolutionem (iuxta declarationem Mediatoribus factam) in Palatinatum nolit reſtitui, Cæſare in hâc ſententiâ perſeuerante, cum Anglicus Legatus tanti æris reſtitutionẽ crediderit eſſe impoſſibilem, eius proindè mentionem admittere noluerit, infectæ concordiæ, tam circa hoc caput, quàm alia ad alios Status pertinentia, culpa reijci non poteſt in Sereniſſimum Bauariæ Electorem.

Sed hoc quoque prætereundum ſilentio non eſt, quod ſi Sereniſſimus Bauariæ Elector Superiorem Palatinatum à Ferdinando Cæſare in vicem tredecim mil-

lionum non emiſſet, aut non accepiſſet in ſolutum, ſed ſi retinuiſſet Anaſinam hypothecam ad hos vſque Palatini negotij tractatus, & ſi vice verſa Sac. Cæſ. Majeſtas hodie Palatinis eam legem imponeret, vt anteaquam in Palatinatum reſtituantur, tredecim milliones numerarent, quibus Bauariæ Electori ſatisfiat, & Anaſina hypotheca in Cæſaris manus libera reducatur, quod ſi (inquam) tali re ac tempore, Palatini hæredes, aut Rex Angliæ eorum nomine, inopiam & tantæ reſtitutionis impotentiam, vti faciunt, obtenderent cauſarentúrque à Cæſare ſuis viribus maiora poſtulari, tantum æris à ſe corrogari non poſſe, atque idcircò nihil in causâ Palatinâ concludi, nihil poſſe definiri; quis obſecro prudens tum quidem culpam rei infectæ Sereniſſimo Bauariæ Electori adſcriberet, & non potius iudicaret debitum iſtud tredecim millionum cum Palatinatu non eſſe connexum, neque verò Sereniſſimo Electori incumbere, vt eius debiti ſolutionem ex Palatinatu peteret, ſed penes Cæſarem eſſe, diſpicere, vnde tandem pecuniam conficiat, ad nomen iſtud tredecim millionum diluendum, & redimendam à Bauaro Anaſinam hypothecam?

Etenim res iam in eo eſt, vt in gratiam boni publici & communis tranquillitatis, Palatinis hæredibus videatur eſſe reſtituendus Palatinatus Superior: Rectè habet; Sereniſſimus Bauariæ Elector, conſentiente etiam Cæſare, in Viennenſi tractatione declarauit, ſibi quoq; reſtituendum videri, ſe denique Palatinatu ceſſurum. Hoc igitur pacto nomen tredecim millionū reducitur ad eandem planè conditionem ac ſtatum, in quo erat,

ante-

antequam Palatinæ ditiones Sereniſſimo Bauariæ Electori traderentur, & poſt talem euictionem Palatinatus liberatur ab obligatione pretij pro eius emptione perſoluti; è diuerſo autem iura & actiones, quas Bauariæ Elector ſuper Anaſinâ hypothecâ in Cæſarem habuit, quáſque in hunc caſum diſertè cum prægnantiſſimis clauſulis ſibi reſeruauit, redintegrantur & in priſtinum vigorem reuertuntur. Cuiuſmodi autem cautio indemnitatis defenſionis, tutelæ & euictionis Sereniſſimo Bauariæ Electori facta fuerit, patet ex adiunctâ copiâ Litterarum 4. Martij 1628. ſub notâ D. & in ſpecie ſub notâ E. oſtenditur conſenſus Sereniſſimi Archiducis Leopoldi fel. mem. quo pro ſe ſuíſque hæredibus pacta Cæſaris cum Bauariæ Electore ratione ſumptuum bellicorum & euictionis inita, rata habuit, ſuſceptâ in ſe eorum obligatione. *D. & E.*

Enimuerò ſi obijciatur, quod ſi Bauariæ Elector tredecim iſtos milliones à Cæſare non repeteret, ſed vel omnes, vel aliquos ſaltem eidem remitteret; futurum non eſſet, vt Cæſar eoſdem à Palatinis exigeret; Vide quam friuola ſit iſta obiectio, quámque meritò ei poſſit occurri longè maturiore reſponſione; videlicet ſi Ferdinandus II. pientiſſimæ mem. tantâ contentione à Bauaro auxilium non petijſſet, neque impuliſſet, vt tum vitam, fortunas, ſubditos, ditiones omnes; tum tot millionum ſumptus, in gratiam Sacræ Cæſ. Majeſtatis eiúſque Domus, tam periculoſæ dimicationi, támque grauibus oneribus exponeret, hæc, inquam, ſi abeſſent, nihil cauſæ eſſet, quamobrem Sereniſſimus Bauariæ Elector reſtitutionem iſtam & indemnitatem à Sac. Cæſ. Majeſtate repoſceret.

 Accedit,

Accedit, quod magoperè differant duæ iſtæ actiones, præſertim ſi ſpectentur ex ea parte, quâ cum negotio Palatino ſunt connexæ. Nempe actio, quam Bauariæ Elector habet in Cæſarem, eſt plana, certa, liquida, tabulis firmata, & extra omne dubium: deinde debitum, de quo agitur, à primæuâ ſuâ origine à Palatinis ditionibus eſt omninò diſiunctum: ad eas enim deindè per accidens ex emptionis contractu acceſſit: hoc contractu reſciſſo, redit idem debitum (propter promiſſionem & ſtipulatam indemnitatem) ad ſuam primæuam naturam: Ei Cæſar ſatisfacere debuiſſet, ſi vel nunquam vendidiſſet Palatinatum. Nihil erat, quod Bauariæ Electorem obligaret ad dimittendam Anaſinæ hypothecæ quietam poſſeſſionem, multò minùs quicquam erat iuris, quod eum ad emptionem Palatinatus obſtringeret, certam rem pro incertâ dimitteret, litigioſam pro tranquillâ, ſeſéque adeò incertis futuri temporis euentibus committeret: Quod verò in gratiam & honorem Cæſaris, eiúſque Domus, realem poſſeſſionem Anaſinæ Prouinciæ ad eam diem incolumis atque fructuoſæ, cum certis clauſulis ac reſeruationibus, paſſus ſit à ſe diuelli, quod eius loco, Palatinatum paſſim vaſtitate & ruinis redactum ad incitas, tanto diſpendio & rerum ſuarum intertrimento denique admiſerit; ſanè quidem ab omnibus, quos partium ſtudia tranſuerſos non agunt, gratiam potiùs quàm odium, aut inuidiam eſt promeritus, & iure optimo potuit expectare, nec eſt, quamobrem ipſi ſuſpenſæ Palatinæ tractationis prorſus culpa vlla adſcribatur.

Sed enim non apparet vlla cauſa, cur de tredecim iſtis

iſtis millionibus per Bauariæ Electorem quicquam remitti debeat quemadmodum in Viennenſi tractatione fuit ipſi propoſitum & ſuaſum; Nam primùm quidem ea pecunia (vti iam dictum) in recuperationem Regnorum & hæreditariarum ditionum Sac. Cæſ. Majeſtatis, adeoque vtiliter commodoque Cæſaris impenſa eſt. 2. Non leue eſt, quod Sereniſſimus Bauariæ Elector ex iuſtis ſuis prætenſionibus iam duos milliones remiſerit; 3. In memoriam reuocari poteſt, quod olim in caſibus ſimilibus nihil ſit remiſſum Bauaris, ſi qui in horum auxilium & bella, pro eorum defenſione ſumptus facti; ſed ſatis ſuperque ijs fuerit ſatisfactum. Nam anno 1503. cum Dux Bauariæ Georgius fatis conceſſiſſet, & Sereniſſimi Bauariæ Electoris Maiores etiam à Palatino Rheni Haidelbergenſis ſtirpis, bello contra ius faſque petiti ad aliena auxilia reſpicere coacti fuiſſent; ſuppetias quidem opportunè ac beneuolè tulerunt tum Auſtriaci tum alij Imperij Principes ac Status, ſed omnes belli ſumptus ſingulis ad vnguem, abundè, abſque vlla remiſſione refundi debuerunt: & cũ alia ſolutionis adminicula Bauaris deeſſent, inſignia dominia, munitiones, Comitatus, iura, Ciuitates, oppida, metallicas fodinas, prouentus, ſubditos regionéſque eo numero ac bonitate, in vicem pecuniæ, dare oportuit, vt hodieque eorum fructu non ſine ingenti ſuâ vtilitate quæ ſe ad multos milliones extendit, eorum poſſeſſores potiantur, neque ſe gratuitam operam Bauariæ nauaſſe, poſſint profiteri. Vide ſi lubet Elenchum ſub litt. F. F.
4. E contra vero Sereniſſimus Elector Bauariæ vix quicquam è Palatinatu, toto quo eum tenuit tempore, col-

legit,

legit, ſed quicquid inde natum eſt emolumenti, id totum propter bella continua conferre neceſſe fuit in eiuſce Prouinciæ conſeruationem, quod quidem onus pro Anaſinis ditionibus ſuſtinere opus non fuiſſet. 5. Quod maioris momenti eſt atque conſiderationis, multos milliones ex ijs pecunijs quas Elector Bauariæ in recuperandis Cæſaris ditionibus expoſuit, ipſe ex alieno ære contraxit, & per viginti ipſos iam annos & quod ſuperat, in annuos cenſus vltra duos milliones ſuis creditoribus perſoluit ex proprio ærario atque ſuæ quæſturæ prouentibus. Ita non ſuis duntaxat ſubditis graue onus impoſuit, ſed ſe ipſum quoque ingentibus affecit incommodis. Interea Sac. Cæſ. Majeſtas gauiſa eſt pleno fructu Prouinciæ Anaſinæ, atque ex ea vltrà mediam partem tredecim millionum collegit, ex quo Sereniſſimus Bauariæ Elector eam ceſſit, qui fructus omnis Bauaro obueniſſet, ſi in diuite ac opulentâ Anaſinâ hypothecâ fixiſſet pedem, & in eius vicem vaſtatum Palatinatum admittere non debuiſſet. 6. Quod ſi ſuper hæc omnia res eo deueniret, vt nihilominus adhuc facienda aliqua diminutio de tredecim millionibus videretur; hoc ipſum quod decederet, Sereniſſimũ Elect. Bauarũ de ſuo ſupplere & creditoribus ſatisfacere (prout iuris eſt) vel ſanè contra ius faſque creditores damno affici oporteret: quorum vtrumuis fiat, innocentes alienam culpam luere neceſſe ſit: Et per conſequens Sereniſſimus Elector cum ingenti detrimento ac rerum ſuarum iactura, alienarum ditionum recuperationi ſe ſuaque gratis, immò ſuo damno impendiſſet. 7. Quod boni publici ratio habenda ſit, atque in eius

gratiam

gratiam exiſtimetur Sua Serenitas aliquid creditoribus eſſe remiſſura; id vero in Palatinâ tractatione iam non vno modo factum eſt; nam Cęſ. Majeſtati iam olim duos milliones Bauariæ Electori remiſit; & nuper addixit ſe vtrumque Palatinatum reſtituturum Cęſari, à quo eum accepit, nec tamen viciſſim exegit aliud quam vt ſibi tredecim milliones qui adhuc ſuperſunt, quoſque Cęſar aliàs debitos cum Palatinatu commutauit, refundantur; vt ſeruetur indemnis iuxta pacta litteraſq; Cæſareas hac ſuper re legitimè confectas. Quod ſi ex fundamento hac de re iudicandum ſit; omnes qui hactenus vrſerunt vt Palatinis ditiones iſtæ reſtituantur, rationem boni publici in hac reſtitutione ſtatuerunt, rati; ſi ad eas ditiones Palatini poſtliminio reuertantur, nec omninò ab omni ſpe aut parte Electoralis dignitatis excludantur, pręclare cum ipſis actum iri, & eos quidem cum gratiarum actione potius eam conditionem, quam nouarum turbarum in Imperio, conſilia admiſſuros. Atqui Sereniſſimus Bauarię Elector in Vienneſi congreſſu reſtitutionem Palatinarum ditionum, quas ipſe poſſidet, obtulit, atq; ſic equidem impleuit (quantum in ipſo eſt) idipſum, ex quo boni publici cauſa creditur nexa atque dependens.

Quòd vero Sereniſſimus Elector Viennæ per ſuos Conſiliarios poſtulauit atque etiamnum poſtulat à Sac. Cęſ. Majeſtate tredecim millionum ſolutionem, (quorum pars potior ſpectat ad Electoris creditores) aut certè iuxta promiſſorum & pactorum tenorem ſibi legitimè ſufficienterque reipsâ caueri atque proſpici, hoc enimuerò nihil habet commune cum bono publico,

ſed proprium atque priuatum Cæſaris commodũ duntaxat concernit, cum ſit eiuſmodi debitum, quod ſolummodo ex priuato contractu inter Cæſarem & Bauariæ Electorem natum eſt, quodque ad Palatinas prouincias per ſe non pertinens, à Cæſare Ferdinando II. primum Palatinatui eſt alligatum.

Super hæc Sereniſſimus Bauariæ Elector per ſuos Legatos Mediatoribus ſignificandum curauit, quod poſteaquam res circa Palatinas Prouincias planè foret compoſita, deindè non illibenter auditurus eſſet Mediatorum media modóſque, quos iudicarent eſſe opportunos ad finiendam quoque de dignitate Electorali, ſi quæ ſupereſſet, diſceptationem, ne vel hinc vlla belli cauſa remaneret, aut quiſquam ex vero poſſet cauſari, defuiſſe ſuis partibus Bauariæ Electorem, aut rebus pacandis vllam remoram attuliſſe. Quod autem tractationes poſt tanti temporis non mediocres labores & ſumptus optatum finem non ſint conſecutæ, penes Sereniſſimum Bauariæ Electorem planè non ſtetit: quippe qui ſuis partibus nullo modo defuit, ſed (prout iam oſtenſum) vltra debiti ſui limites eſt progreſſus. Neque enim ad vltroneam reſtitutionem, de qua ſuperius, vel ceſſionem Palatinatûs vllo iure tenebatur, nec iuſtè ipſi poterat imponi vt legitimè aditum & poſſeſſum Principatum inuitus pecuniâ mutaret: hoc enim in Imperio non eſt vſu receptum, aut legibus conſentaneum, quæ ſanciunt, quod aliud pro alio inuito creditori non poſſit obtrudi. Quocirca Lectori beneuolo iudicandum relinquitur ex omnibus ſupra memoratis, vtrúmne Sereniſſimo Bauariæ Electori, an

aliȷs, qui ab ipſo tractationis ingreſſu ad ipſum vſq; exitum ſuis poſtulationibus affixi mordicus, ab extremis conſilijs ad nullam moderationem adduci nequiuerunt, tribui debeat, quod hæc Tractatio hac vice non fuerit concluſa. Etenim ſi ipſi ſeriam tractandi & concludendi mentem ſuſcepiſſent, non eò vſque Dominorum Mediatorum tot curis & laudatiſſimo zelo ſic fuiſſent abuſi, vt nono primùm menſe, contrà ac principio aſſeuerauerant, obtenderent defectum poteſtatis idoneæ, & re infectâ negotij compoſitionem interrumperent.

Quare Sereniſſimus Bauariç Elector tandem animaduertens, nihil æquum ab aduerſarijs eſſe expectandum, ſuis Conſiliarijs & Legatis in mandatis dedit, vt (quemadmodum ex proteſtatione lit. G. prolixiùs apparet) apud Mediatores rurſus, pacis amica conſilia & propenſiſſimum ipſius in communem concordiam atque quietem animum voce ſcriptóque profeſſi conteſtarentur, eóſque teſtes aſſumerent; Sereniſſimum Electorem ſuis partibus nihil omninò defuiſſe: Quoniam nihilominùs hac vice nihil eſſet concluſum, ſed tractatio dilata in aliud tempus, id quidem etiam Suam Serenitatem non abnuere; quo verò tempore & loco in futurum Sac. Cçſ. Majeſtati & Dominis Mediatoribus placitum & commodum viſum fuerit, hanc Palatinam tractationem reaſſumere & continuare, Suam Electoralem Serenitatem eâ de re certiorem factam, non recuſaturam, ſed pro ſuâ parte ei rei prouiſuram; attamen eandem disertè proteſtari, ſe per diuerſas ſub certis conditionibus datas ſuas in hoc tractatu propoſitiones nihil G.

 admit-

admittere, ne in minimo quidem, quo ſuo iuri poſſit eſſe detractum; ſed reuocata omnia & ſingula, atque optimo quo fieri poteſt modo, reſeruata velle, eo pacto, quo pars vtraque ſtatim initio tractationis huiuſmodi conditiones atque reſeruationes præmiſit, proteſtando omnes declarationes & propoſitiones tamdiu fore inualidas atque irritas, donec omnia ad abſolutam concordiam & compoſitionem eſſent perfectè deducta.

Lit. A.

QVIA Sacra Cęſarea nec non Hungariæ & Bohemiæ Regia Majeſtas, & Reuerendiſſimi, Illuſtriſſimi, ac Sereniſſimi Electores Eccleſiaſtici per ſuum Legatum, Dominum Itelium Fridericum Comitem de Hohenzollern, Sereniſſimum Bauarię Ducem Maximilianum de præſentiſſimo & extremo periculo, in quo prędicta Cęſarea Majeſtas, ac Domus Auſtriaca, nec non per hoc omnes Catholici Status Imperij, & ipſa Catholica Religio verſatur, abundè admonuerunt, & quàm inſtantiſſimè rogârunt, vt Sua Serenitas plenarium Directorium Catholicæ defenſionis & pręparationis (ad quam quidem Catholici Status Imperij pro bono Sac. Cęſareæ Majeſtatis, eius Domo & Prouincijs periclitantibus, nec non ad conſeruationem propriam & Catholicæ Religionis ſunt adacti,) in ſe ſuſcipere & Reipublicæ communi ſaluti ſuccurrere velit: Sua Seren: poſthabitâ magnitudine

ac oneris, periculi, & maximis incommoditatibus, in quæ Suam Perſonam, Domum, Prouincias, Subditos, ac ſua omnia conijcit, ad demonſtrandum animum in Sacram Cęſaream Majeſtatem, Regem Catholicum, totam Domum Auſtriacam, Catholicos Status Imperij, Religionémque Catholicam propugnandam, propenſiſſimum, ac anteà ſæpius re ipsâ demonſtratum, pręponendo publica etiam omnibus priuatis, in Nomine Domini præpotentis prædictum oblatum liberum & abſolutum Catholicæ defenſionis & exercitus congregandi & ducendi Directorium, expreſsâ hac conditione, in ſe ſuſcipere parata eſt, videlicet, quamprimum ad id media neceſſaria, præparationes in pecunijs, milite, reliquíſque requiſitis (quæ partim iam cum Dominis Electoribus communicantur, & propediem cum reliquis Catholicis Statibus Imperij communicabuntur, & communi voto neceſſaria iudicabuntur) Suæ Serenitati realiter fuerint conſignata: Quod tunc eadem Sua Serenitas ſtabilitâ prius ſuâ ſuorúmque Confœderatorum defenſione, etiam Suę Majeſtati aduerſus eorundem aduerſarios & hoſtes, eo modo, quem Sua Serenitas, pro rerum, temporum circumſtantiarum qualitate vtilem & expedientem cenſuerit, fideliter adſiſtere & ſuccurrere velit, quantum ſe ſupradicta præparatio media & vires extendunt, & occaſio ac circumſtantię patiuntur. Cum námque hæc omnia ſint incerta, ideo Sua Serenitas etiam ad nihil certi ſeſe obligare poteſt, præterquam, quod illa pro ſuâ perſonâ nihil planè ſit intermiſſura, quæ in eius poteſtate ſunt: nec enim tam Sua Cęſ. Majeſtas, quàm Domini Electores ſuam

oblationem & petitionem aliter intelligunt, aut à Sua Serenitate Directorium aliter ſuſcipiendum volunt. Idipſum plenarium abſolutum & liberum Directorium Sua Cęſ. Majeſtas, aut alij ex Sua Domo nullo modo aut nullo in loco impedient, nec patientur, vt ab alio quocunque impediatur, quin potius omni modo curabunt, vt vbique promoueatur.

II. Quia verò per directionem, ſuccurſum, & expeditionem apertam, in fauorem Suæ Cęſ. Majeſtatis, Sereniſſimus Dux Maximilianus omnes Suæ Majeſtatis hoſtes nec non correſpondentes Proteſtantes in ſeſe concitabit, ſibique inimicos reddet, ideò expreſsè cautum, ne Sua Majeſtas, & eius Domus cum aduerſarijs & hoſtibus vllum tractatum, ſuſpenſionem, depoſitionem armorum, aut vllas conditiones pacis ineant, niſi ſcitu, conſenſu & interuentu Sereniſſimi Ducis, ſaluâ ratione damnorum & expenſarum (de quibus infra) prout ad idem vice verſâ Sua Serenitas ſeſe adſtringit.

III. Si Sereniſſimus Dux Bauarię ſeſe non mouerit, & quieuerit, etiam in Sua Prouincia ſeſe ab hoſtibus Cęſareæ Majeſtatis, & alijs tutum arbitratur: ſed quamprimum ſeſe in fauorem Suę Majeſtatis, & Domus Auſtriacæ declarauerit, tunc certè propriam Perſonam, Prouinciam hoſtibus quaſi vbique cinctam, ac Sua omnia periculoſiſſimo euentui & caſibus, ſeque immenſis laboribus, curæ, ſolicitudini ac exponit: ſed inſuper parata eſt, præter hæc iam dicta (quæ tamen in ſe ſunt maxima) etiam omnia facere, contribuere, & concurrere in omnibus pro Sua quota, quantum reliqui Catholici Status Imperij faciunt, contribuunt & concurrunt.

Sed

Sed quia non dubium eſt, quin adhuc plura in tali expeditione erunt facienda, ac plures ſumptus impendendi, & damna in bonis ſuis ac Prouincia ſubeunda: ideò Sua Cęſarea Majeſtas, cum totâ ſuâ Domo obligata erit, ſub cautione & hypothecâ omnium bonorum, nullis exceptis, Sereniſſimo Duci Bauariæ refundere tam damna, (ſi quæ ſint grauia & enormia vulgo **Landtsſchaden**) quàm omnes expenſas, quas in exercitum & apparatum bellicum (quem præter defenſionem propriæ Prouinciæ, in auxilium Sacræ Majeſtatis Cęſareæ vel educet, vel pro circumſtantiarum qualitate intra fines ſuos in ſubſidium Suæ Majeſtatis aduerſus eiuſdem hoſtes continere, vel obijcere debet, & vltra quotam quam cum reliquis Statibus Vnitis contribuet) impendiſſe aut paſſus fuiſſe per liquidationem conſtabit, & donec hoc fiat, tantum ex bonis Auſtriacis hypothecario ſaltem iure tradere.

Si porrò Sereniſſimus Maximilianus partem aliquam ſuæ Prouinciæ, aut totam per hanc expeditionem amitteret, promittit Sua Majeſtas omnem operam ad recuperationem amiſſorum; aut ſi Suæ Cęſ. Majeſtati, & Sereniſſimo Duci conſultum viſum fuerit, nec dum ſecutâ huiuſmodi reſtitutione pacem cum hoſte inire, aut etiam in caſum non ſubſecutæ pacis (finiti tamen belli) tum Sua Cęſ. Majeſtas cum Domo Auſtriacâ obligata ſit, tantundem ex bonis ſimilibus Auſtriacis refundere. IV.

Si Sua Serenitas expeditione ſuâ, in Prouincijs Auſtriacis aliquid è manibus hoſtium armis eripuerit, & in poteſtatem ſuam redegerit, id omne cum omni- V.

bus

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

buſ.& quibuſcunque emolumentis, iuriſdictionibus, iuribus & pertinentijs manebit in poteſtate Sereniſſimi Ducis & ſucceſſorum iure pignoris, nec inde cogetur recedere, aut educere militem, donec dicti ſumptus extraordinarij & damna liquidata, fuerint reſtituta: ita tamen vt Sua Serenitas, ipſiúſque hæredes, in illis bonis, nullius Iuriſdictionem & Superioritatem, quàm perſonalem ipſiúſmet Supremi Principis illius Prouinciæ, hac in parte agnoſcere teneantur: nec comprehendantur ſub hac obligatione Hypothecæ Bona Principis Cameralia hæc, Salinæ, Fodinæ, & Telonia, niſi ad dictam reſtitutionem alia bona non ſuffecerint.

Deníque multum intereſt, & expedit vtrínque, vt locum tenens Cæſarei exercitus cum Sereniſſimo Maximiliano diligenter, & ſemper benè ac fideliter mutuis informationibus ſucceſſuum & intentionum correſpondeat atque communicet.

Hæc omnia acta & tractata ſunt, ac reciprocè promiſſa, per dictam Cæſaream Majeſtatem, & Sereniſſimum Maximilianum, ſub Sigillo & manu eiuſdem Cæſareæ Majeſtatis, & Sereniſſimi Maximiliani Ducis. Monachij 8. Octobris Anno 1619.

Ferdinandus *Maximilianus*

(*L. S.*) (*L. S.*)

Lit.

Lit. B.

EXEMPLVM RECESSVS

EMPTIONIS SVPERIORIS ET partis alicuius Inferioris Palatinatus, & viceuerſa Retroceſſionis Ditionis ad Anaſum.

Monachij 22. Februarij Anno 1628.

DEſcriptio Articulorum, qui nomine Rom. Imperatoris necnon Hungariæ & Bohemię Regiæ Sacræ Majeſt: per me eiuſdem Conſiliarium intimum, Camerarium & Legatum Maximilianum Comitem à Trauttmanſtorff, Baronem in Gleichenberg, Negau, Burgau, & Tatzenbach, Dominũ in Biſchoffdeiniz, Merſchavv, & Tſcheſchemritz, ex Sac. Cæſ. Majeſt. plenipotentiâ; Et nomine Sereniſ. Electoris Bauariæ &c. ex eiuſdem clementiſſimo mandato, per nos ad hoc Deputatos, Ioannem Chriſtophorum Baronem à Preiſing in Altenpreiſing, Dominum in Hohenaſchau, Reichenſpeyrn & Saxenkham, Suæ Electoralis Serenitatis Conſiliarium intimum, Camerarium, Aulici Senatus Præſidem, Præfectum in Pernſtain; Ioannem Peringer Iuris vtriúſque Doctorem, Conſiliarium intimum & Præfectum in Weilhaimb: Oſvvaldum Shuſs in Peylnſtain Conſiliarium intimum, Cameræ Electoralis Præſidem & Præfectum in Rottenburg: & Ioan-

nem Mändl in Deitenhofen Cameræ Electoralis Conſiliarium & Feudorum Præpoſitum, in cauſâ retroceſſionis Archiducatûs ad Anaſum, & viciſſim venditionis ſuperioris Palatinatus eiuſque ditionum cis Rhenum, factæ Sereniſſimo Electori, concluſi ſunt.

PRimò Sac. Cæſ. Majeſtas memoratæ ſuæ Electorali Serenitati apertum & ad ſe pertinentem Principatum Superioris Palatinatus Bauarici vnà cum eiuſdem Principali dignitate, præeminentia & alijs omnibus Iuriſdictionibus & Regalibus, tam quoad Prouinciam ipſam, quam ſubditos, pariter cùm tributis prouincialibus, vectigalibus, gabellis, cenſibus, telonijs, portorijs, alijſque omnibus prouentibus, vſibus reditibus, prçſtationibus, iuribus, legitimis actionibus, Feudalibus tum Eccleſiaſticis tum ciuilibus, pertinentijs & annexis ſiue dependentijs (exceptis tamen prçfecturis Parckenſteinenſi, Weydenſi, & Pleienſteinenſi) velut Feudum à Sac. Cçſ. Majeſtate & Rom. Imperio dependens vendidit acceſſit eâ lege ac conditione, vt prçdicta remaneant penes Lineam Wilhelmianam, ad quam verum Ius Septemuiratûs modò ſpectat, eamque ſtirpis maſculinæ: Quod ſi verò caſus aperturæ contingat, dçficiente ſexu maſculino, Romanum Imperium vel Agnati in quos cadere poſſet, Ducali Ferdinandææ maſculinæ Lineæ, vel eâ pariter deficiente, alijs hçredibus Allodialibus, in vicem ceſſionis, pretium emptionis, vnà cum meliorationibus quæ probari poterunt eſſe factæ, & quod interea de

ſummis

ſummis capitalibus ſuper vtrumque hunc Palatinatum acceptis & conſtitutis exſolui deberet, pręſenti pecuniâ reſtituent: Sereniſſimo Electori verò eiuſque hæredibus liberum erit de dicto emptionis pretio & meliorationibus pro arbitrio diſponere.

Secundo Sac. Cæſ. Majeſtas Sereniſſimo Electori, ſeparatim, iure emptionis, cedet ex inferiore Palatinatu, Pręfecturas quas Sua Serenitas adminiſtratorio nomine ex hâc parte Rheni iam tenet, cum locis Haidlshaim, Wingarten, & Häckenhaimb, quæ ad pręfecturam Pretthaimenſem & Haidlbergenſem ſpectant, & pro nunc in Reuerendiſſimi & Illuſtriſſimi Archiepiſcopi & Electoris Treuirenſis tanquam Epiſcopi Spirenſis, manibus & adminiſtratione exiſtunt (niſi interim Sac. Cæſ. Majeſtas eadem iſta plenè dimiſiſſet, aut Sereniſſimo Electori probari poſſet, illa ad Eccleſiam Spirenſem iure pertinere) caſtrum etiam Stain cum omnibus ſuis tam intra quam extra poſitis pertinentijs, vbi primum abducto Hiſpanico præſidio in Sac. Cæſ. Maieſtatis manum venerit (quod vt fiat eadem apud Regem Hiſpaniæ & Sereniſſimam Infantem procurabit, atque declarabit ſe dictum caſtrum cum ſuis pertinentijs Sereniſſimo Electori ceſſiſſe) cum omnibus Principalibus ſuis altis & inferioribus dominijs, regiminibus, vſibus, prouentibus, feudis ſiue Eccleſiaſticis ſiue ſecularibus ex hac parte Rheni ſitis, & ſic ijs duntaxat quę vltra Rhenũ ſunt exceptis, eodem modo, iiſdem qualitatibus legibus ac conditionibus quæ ante in Superiore Palatinatu ſunt expreſſę. Debita vero liquida quæ iam dictis regionibus inhęrent, Imperij collectæ,

Cameræ Glarium, & aliæ id generis contributiones & onera, pro ratâ proportionaliter diuidentur, & Suæ Electorali Serenitati nihil imponetur vltra id, quod proportione dictarum præfecturarum, reſpectiuè ad cæteras Palatinas ditiones & Præfecturas, quas proſcriptus Comes Fridericus Palatinus alias poſſedit, debebitur; ita tamen vt Sac. Cæſ. Majeſtati eiuſque Domui, per ea loca, tranſitus terrâ & aquâ iuxta Imperij conſtitutiones, ſemper maneat apertus.

Inſuper Sac. Cæſ. Majeſtas, quantum ad dictum Principatum Superioris Palatinatus attinet, vbi primũ cætera erunt compoſita (excepta tamen reductione locorum Haidlshaim, Wingarten, Häckenheim & Stain, in quibus adhuc mora aliqua poſſet eſſe) conuocabit in dicto Palatinatu, ad diem 25. Martij proximè ſequentis, vel prout Sac. Cæſ. Majeſtas in ſua Ratificatione clementiſſimè poſſet declarare, Prouincialia comitia, atq; in his per certos Commiſſarios more ſolenni Sereniſſimum Bauariæ Electorem Ordinibus ſiue Statibus Palatinatus proponet, ipſis iniunget præſtandum homagium, & dictum Principatum Suæ Electorali Serenitati cedet & tradendum curabit.

Quod autem ad dictas præfecturas inferioris Palatinatus adtinet, faciet quoque debitam & decentem prouiſionem, ordinando ſimiliter requiſita, primo quoq; tempore vel ſimul cum præcedentibus, vel proxime ſtatim, vbi primum Sereniſſimus Elector id voluerit.

Tertio Sac. Cæſ. Majeſtas dabit operam (ad quod ipſa quoque ſeſe per præſentes obligat) vt impetret à

Summo

Summo Pontifice pro Sereniſſimo Electore conſenſum, vt hic frui poſſit bonis Eccleſiaſticis Superioris Palatinatus ad annos duodecim, ab ineunte hoc annò milleſimo vigeſimo ſexto inchoandos.

Circa vſumfructum & reditus Eccleſiaſticos Præfecturarum & bonorum inferioris Palatinatus:

Etſi Sac. Cæſ. Majeſtas pari ratione non vult obligari ad obtinendam ſimilem diſpenſationem neque ad euictionem; tamen non parcet vlli curæ & diligentiæ, quatenus eam quoque obtinere & Sereniſſimo Electori procurare poſſit. Atque hic quidem bonorum Eccleſiaſticorum vſus hanc habet limitationem, quod ex ijs ante omnia, tum Præſidiarij milites, ſi qui ad has Prouincias deinceps fuerint neceſſarij, ſua ſtipendia accipient, tum ſumptus fient ad reſtituendum & propagandum diuinum cultum, aliaque ſiue ad Dei honorem ſiue ad religionis cauſam pertinentia. Quod vero ſuperfuerit, hoc ipſo Sereniſſimus Elector ad inſtar ſecularis reditus, frui poterit & gaudere ad annos duodecim. Si autem pontificius conſenſus ratione præfatorum prouentuum Eccleſiaſticorum Superioris Palatinatus ad dictos annos, vel omninò nullus obtineretur, Sac. Cæſ. Maieſtas iacturam & diminutionem, quæ intra duodecim annos, ab anno iam currente numerandos, liquidari poterit, Sereniſſimo Electori vel ipſius Hæredibus, ex proprijs Salinarum ad ſuperiorem Anaſum prouentibus (qui in hunc euentum erunt obligati) refundet & reſtituet.

Quarto Sac. Cæſ. Majeſtas Sereniſſimo Electori pigneratitium arrhabonem, quo Præfectura & domi-

nium Camenſe olim Comitibus Palatinis præcedentibus fuerunt oppignorata, & deinde cum eiuſdem arrhabonis reſeruatione in Sereniſſimum Electorem fuerunt denuo translata, vnà cum prætenſis Palatinorum Comitum meliorationibus & expenſis remittet & condonabit : Qui vero ſumptus in præſidia eiuſdem Præfecturæ facti ſunt, ex quo tempore ipſa à Sereniſſimo Electore poſſidetur, pariter remittentur.

Quinto Statibus Superioris Palatinatus non confirmabuntur priuilegia quæ ante habuerunt, nec dabuntur noua, ſed Sac. Cæſ. Majeſtas rem in præſenti ſtatu relinquet. Similiter Sac. Cæſ. Majeſtas renunciabit mulctis ac pœnis ob delicta tam in præſens quam in futurum infligendis ſiue Statibus, ſiue alijs incolis ac ſubditis ſuperioris Palatinatus, & earum ditionum ac locorum, quæ Sereniſſimo Electori poſſidenda tradentur.

Sexto Sac. Cæſ. Majeſtas eiuſque Sereniſſima Auſtriaca Domus Germanicæ, ſe Sereniſſimo Electori eiuſque Hæredibus promiſſo obligabunt, quod, ſi quo caſu eueniat, vt Sereniſſimus Elector vel eius Hæredes ratione Superioris Palatinatus aut Præfecturarum Inferioris Palatinatus, bellicâ vi petantur, infeſtentur aut inuadantur, quandocunque, quoties, & quocunque tandem modo id contigerit, eadem ſuis ſumptibus & ſupremis viribus ac conatibus Sereniſſimo Electori & huius hæredibus opem feret, & eoſdem firmiter defendet & manutenebit in omnibus quæ vi huius pacti ſemel Serenitati Suæ vendiderit, ceſſerit, & tradiderit.

Sacra Cæſ. Majeſtas etiam conabitur perſuadere

Regi

Regi Hiſpaniæ, vt pro ſe ac ſuis hæredibus promittat & ſe ſcripto obliget, in prædicto caſu violentæ infeſtationis ſuperioris Palatinatus & ſimul venditarum Præfecturarum inferioris Palatinatus, ad pariter aſſiſtendum Sereniſſimo Electori eiuſque hæredibus, iungendaque auxilia vnâ cum Sereniſſimâ Domo Auſtriacâ Germanicæ nationis. Attamen Sac. Cæſ. Majeſtas quæ ad hanc rem ſolum conatũ promittit, ſi poſt adhibitam operam nihil eiuſmodi ab Hiſpaniâ impetraret, ad aliud non tenebitur; ſed duntaxat deficiente Hiſpanicâ aſſiſtentiâ, pacta conuenta inter Sac. Cæſ. Majeſtatem, & Sereniſſimum Electorem nihilominus in ſuo vigore remanebunt.

Item ſi (quod ſperatur nunquam euenturum) Sereniſſimo Electori eiuſue hæredibus Principatus ſuperioris Palatinatus, & ſæpius memoratæ inferioris Palatinatus Præfecturæ (exceptis ſupradictis locis Haidlshaimb, Wingarten, & Hachenhaimb, pro quibus Sac. Cæſ. Majeſtas nullam in ſe ſuſcipit euictionem) per vim aut alio modo eriperentur, & conſequenter eorum poſſeſſio auferretur; quod tali inexpectato caſu, Sereniſſimus Elector eiuſque hęredes ſuum plenum regreſſum habebunt in Ducatum Auſtriæ ad Anaſum & eiuſdem reditus ac prouentus, donec Sereniſſimo Electori vel ipſius hæredibus aliundè ſufficienter fuerit ſatisfactum, hoc eſt, donec ipſis tredecim milliones florenorum perſoluti fuerint, vnà cum meliorationum expenſis, perſolutis debitis, damnis, alijſque quæ iure eſſent repetenda; vtque dicto Ducatu eiúſque fructibus ac reditibus non ſecus atque antehac frui & gaudere poſ-

ſint,

ſint, quemadmodum anno 1623. in Comitijs Ratisbonenſibus & poſtea, inter Sac. Cæſ. Majeſtatem & Sereniſſimum Electorem plenius conuenit.

Sac. Cæſ. Majeſtas Sereniſſimo Electori ſuper his omnibus in formâ conſuetâ litteras Emptionis, defenſorias, & protectoriales & inueſtituram Electoralis dignitatis in Suam Serenitatem & hæredes ac poſteros Ducatis Wilhelmianæ Lineæ, translatæ, prout conuentum eſt, necnon ſæpius memorati ſuperioris Palatinatus & Præfecturarum Palatinatus inferioris, in tot inſtrumentis quot erunt ad hæc neceſſaria & in optima formâ conceptas, ſimiliter ad 25. Martij proximum, vel ſi tam cito id fieri non poſſet, ad alium diem vtrinque acceptatum, expediendas & tradendas curabit.

Septimo Sereniſſimus Elector ex eo ſalis apparatu, qui tempore retroceſſionis de cocto Gmundenſi ſale ex Archiducatu Auſtriæ ad Anaſum, in dolijs iam in Auſtriam ad inferiorem Anaſum deuectus, & iſthic vel in vtrâque officinâ Salinariâ in ſuperiore Auſtriâ in maioribus dolijs, & inſuper ad promptuarium originarium quod in comminuto aut contuſo ſale præ manibus erit, debitum ac iuſtum pretium ad ſingula minora dolia vel maiora (cum reſeruatione tamen 500. lib. ad fines Hungariæ deputatarum, de quibus nihilominus detrahentur 74. lib. quæ ſuperioribus annis vltra debitum fuerunt acceptæ, quemadmodum Sac. Cæſ. Majeſtas iam ſcripto declarauit) in eorum diuenditione ſeruabit ad eum modum qui hactenus ſeruatus eſt: ad quod Sac. Cæſ. Majeſtas præſtare manum adiutricem, vltrò citroque concordatos euectionis termi-

nos

nos ac clauſuram obſeruare, & cæteroqui in dicti ſalis diſtractione nullum impedimentum ponere tenebitur.

Si præter iam dictum ſalis penum in officinis ſalinarijs ſuperioris & inferioris Auſtriæ iam per vaſa maiora ac minora diſpoſitum, alia præterea ſalis annona in ſale durato & nondum conuaſato in caldarijs tribus ad ipſum primarium ſiue originarium promptuarium, & in Gmundt, tempore retroceſſionis reperiretur; ſic de huiuſmodi nondum conuaſato ſale conuentum eſt (nam de conuaſato qui pro eo tempore nondum eſſet auectus, eadem illa quæ iam ante ſeptimo hoc articulo dicta ſunt, debent intelligi) vt videlicet tempore prædictæ retroceſſionis, ſiue deinde ſal in maiora, ſiue minora dolia aut vaſa compingatur, ſiue non conuaſatus auehatur, ſimultaneâ & communi operâ debeat computari, neceſſarijs tamen expenſis inde deductis, & deinde abduci & diſtrahi, ſic tamen vt Officiales & Miniſtri à Sac. Cæſ. Majeſtate & Sereniſſimo Electore adhoc deputati, ſimilem, communem ac ſimultaneam cuſtodiam & clauſuram habeant non modo ſalis ipſius, ſed etiam pecuniæ ex eodem ſale collectæ, ita vt ex dicti ſalis pretio ſiue pecunia, quoties aliquid ex arcâ communi eximetur, numerabitur, & diuidetur; primum quidem & ante omnia ex communi & indiuiſâ pecuniæ prędictæ maſſâ, Sereniſſimo Electori refundatur integrè & abſque vlla diminutione ſumptus totus per Suam Sereniſtatem (cum non niſi ad medietatem pro ſua parte, Sac. vero Cę. Majeſtas ad alteram, vigore huius concordati teneretur) factus, tam ad ſcaturiginem ſiue fodinam in monte, quam ad ſyluas, & in officinâ coctoriâ,

 riâ,

riâ, & in conuaſando & educendo ſale, alijſque omnibus, vſque ad ipſam diuenditionem incluſiuè. Quod autem poſt tales ſumptus perſolutos ex ſalis pretio ſuperfuerit, hoc ipſum ſingulis vicibus in duas æquales partes diuidetur, quarum altera, vno aſſe ſiue groſſo in ſingula dolia minora debito ſimul computato, Sac. Cæſ. Majeſtati cedet, altera vero pars Sereniſſimo Electori tradetur, prout de iure debetur. Quod ſi Sac. Cæſ. Majeſtatis auxilium in aliquo foret neceſſarium, eadem obligabitur illud prębere, & alioquin impedire, ne præiudicum, aut impedimentum vllum inferatur Sereniſſimo Electori, quamdiu hic habuerit partem aliquam aut intereſſe in noui ſalis diſtractione, qui poſt denuo aditam à Sac. Cæſ. Majeſtate prouinciæ Anaſinæ poſſeſſionem fuerit confectus, ſiue alio quocunque modo aut ratione.

Octauo Sac. Cæſ. Majeſtas ex Dominio Eferding in Prouinciâ Anaſinâ ſito & ab Eraſmo de Starenberg per publicationem & confiſcationem abſtracto, quicquid & quantum ad Sac. Cęſ. Majeſtatem per dictam confiſcationem deuenit (ſolutis ijs quæ indè creditoribus debebantur) Sereniſſimo Electori vigore huius contractus emptionis cedet, eâ tamen lege, vt tum à Sac. Cæſ. Majeſtate, tum ab alijs, in quos ius ipſa ſuum transferre voluerit, poſſit ſemper redimi.

Pari ratione Sereniſſimi Electoris intentio & diſpoſitio, quam iam fecit circa apertum & Sac. Cęſ. Majeſtati traditum Dominium Ioannis Iörger, Thellet nuncupatum, in ſuo robore permanebunt.

Viciſſim Sereniſſimus Elector remittet omne ius

&

& actionem ſuam ratione ſumptuum pro Sac. Cæſ. Majeſtate ad bellum factorum, vſque ad 28. Decembris anni 1622. & Ratiſbonæ vtriuſque partis conſenſu & approbatione ad ſummam totalem tredecim millionum florenorum reductorum, quos ſumptus remittet Sua Electoralis Serenitas, tam quoad ipſum capitale, quàm quoad intereſſe, & quidquid præterea Sua Serenitas ob expenſas bellicas ad hunc vſque diem à Sac. Cæſ. Majeſtate poſſet repetere. Præterea poſteaquam præcedentia omnia iuxta tenorem ſuperioris §. *Inſuper. art. 2.* fuerint impleta & abſoluta, Sereniſſimus Elector Archiducatum Auſtriæ ad Anaſum, hactenus propter explicatas prætenſiones à ſe iure hypothecario poſſeſſū & cum fructibus obtentum atque omni iuriſdictione & emolumento (exceptis ijs, quæ in §. ſuperiori, *Septimo, &c.* ratione confecti ſalis reſeruata ſunt) ſimul cum deſignatis & poſſeſſis, non tamen exceptis aut reſeruatis dominijs (inter quæ in ſpecie numerari debent Erlach & Köpach), & cum mulctis, quæ ex ſexcentis millibus nondum ſunt illatæ in ærarium, pari paſſu eodémque die, per ſuos Commiſſarios plenariè reſignabit & cedet; miniſtros iſthic conſtitutos, quantum ad officia Anaſinam ditionem concernentia liberos, & Iuramenti obligatione ſolutos pronunciabit, & Sac. Cæſ. Majeſtatis clementiſſimæ diſpoſitioni abſque vlla reſeruatione (exceptâ tamen ſupradicti regreſsûs conditione) relinquet. Ordinabit etiam Sua Electoralis Serenitas, & mandabit ſuis Officialibus, quatenus ſuarum rationum ſiue computationum originale, vel ſaltem earundem exemplum ſiue copiam penes officia ad futuram inſtru-

ctionem & informationem; Item apud rem Salinariam in Gmundt tanquam in primario receptaculo, facta præparatoria, tam in fodinâ quàm in ſyluis, quocunque tandem nomine cenſeantur, ad vſus futuros, relinquant.

Secundò, Sereniſſimus Elector vnà cum memorato Superiore Palatinatu etiam in ſe ſuſcipiet ſoluenda debita eidem impoſita, quæ Sacra Cæſ. Majeſtas & ipſius in Superiore Palatinatu antehac conſtituti Commiſſarij pro liquidis agnouerunt, citra Sac. Cæſ. Majeſtatis onus aut obligationem.

Tertiò, Sereniſſimus Elector mox ab aditâ poſſeſſione Principatus Palatinatus Superioris, ad cauendas inpoſterum cauſſas diſſenſionum & differentiarum, quæ inde oriri poſſent; curabit agi cum Sac. Cæſ. Majeſtatis Commiſſarijs ad hoc deputatis, de terminandis finibus dicti Principatus verſus Bohemiæ Regnum, & vt hoc negotium iuſtũ finem conſequatur. Interim tamen dum hæc fiant, ſtatus finium ac terminorum, qui nunc eſt, manebit in præſenti ſuâ conditione.

Quartò, Etſi Sacra Cæſ. Majeſtas clementiſſimè confidat fore, vt poſteaquam res vel ad Electoralem Conuentum, vel ad Comitia Imperialia deuenerit, & proſcriptus Comes Palatinus Fridericus ipſe Superiori Palatinatui, & ijs quæ ex Inferiori Palatinatu Sereniſſimo Electori conceſſa fuerint, renunciauerit; vel ſi Sereniſſimo Electori placeret, vt, Cæſareâ reſolutione, ratione ceſſionis dicti Superioris Palatinatus & Præfecturatum Inferioris Palatinatus, Electoribus notificatâ, ipſe per ſequentem eorundem approbationem, ſiue

vnanimem, ſiue per maiora, Imperialem protectionem deſuper impetraret, ſicque fieret cauſa communis; tum quidem nulla vlterior manutentio particularis, aſſiſtentia, & euictio futura eſſet neceſſaria: Quia tamen hoc ipſum incertum eſt, Sac. Cæſ. Majeſtas, eiuſque Hæredes & Succeſſores nihilominus hâc in parte volunt manere obligati, vt ſiue ſimpliciter & abſolutè res deueniat ad renunciationem Palatini & ad vniuerſalem Imperij protectionem, ſiue non; ad annos triginta à præſenti tempore computandos, vel ad annos quindecim ab eo tempore, ex quo Palatini renunciatio & Imperij protectio ſimul ambæ fuerint actualiter & reipsâ conſecutæ, numerandos; Sac. Cæſarea Majeſtas ad particularem iam memoratam manutentionem & euictionem teneatur. Poſt iſtos tamen annos triginta aut quindecim reſpectiuè elapſos, Sac. Cæſ. Majeſtatis obligatio ac debitum ad manutenendum & euincendum ceſſabit. Erit autem Sac. Cæſareæ Majeſtati liberum, alterutrum horum modorum ac temporum eligere.

Quintò, Quod attinet ad præſidiarium militem, qui nunc eſt in Prouincia ad Anaſum, Sereniſſimus Elector declarauit ſe eundem exauthoraturum, & cohortaturum, vt ad Sac. Cæſareæ Majeſtatis ſigna tranſeat: Attamen Sua Serenitas Electoralis ratione ſtipendiorum militi debitorum & ſumptuum exauthorationis, nihil vult oneris aut obligationis ſuſtinere.

Poſtremò, Sereniſſimus Elector ſibi reſeruat exigendum, quicquid ex propriâ Caſsâ, Statibus Prouinciæ Anaſinæ, pro eiuſdem Prouinciæ Præſidijs, in præ-

ſenti pecuniâ dedit mutuum, & nondum ipſi eſt reſtitutum, neque in Sac. Cęſareæ Majeſtatis rationes relatum. Quod ſi Sac. Cæſarea Majeſtas, vel dicti Status hoc ipſum non ſoluerent; Sereniſſimo Electori licebit tantundem ex quotâ iam dictâ ſalis ad Sac. Cæſaream Majeſtatem pertinente, in ſolutionem retinere.

In horum omnium fidem Nos ſupra nominati ad hoc permutationis & emptionis negotium à Sac. Cæſareâ Majeſtate, & Serenitate Suâ Electorali Dominis noſtris Auguſtiſſimo & reſpectiuè Clementiſſimo deputati Legatus & Conſiliarij, hunc Receſſum confecimus, & noſtris Syngraphis ac Sigillis muniuimus, ſaluis tamen noſtris Hæredibus & Sigillis. Actum Monachij 22. Martij, Anno 1628.

(L. S.)

Maximilianus Comes à Trautmanſtorff: tamen cum reſeruatione, vt articulus concernens Inferiorem Palatinatum ad Sac. Cæſareæ Majeſtatis ratificationem & vlteriorem declarationem referatur.

(L. S.)

Ioannes Chriſtophorus Baro de Preiſing.

(L. S.)

Ioannes Peringer Doctor.

(L. S.) (L. S.)

Oſvvaldus Schuß. *Ioan. Mändl Doctor.*

Quod

(L. S. Not.)

Quod ſupradictum apographum de verbo ad verbum concordet cum ſuo Originali, ex Electorali intimo Archiuo mihi communicato, nec non diuerſis ad finem expreſſis & bene notis Syngraphis ac Sigillis, in chartâ, ad modum Libelli, conſcripto & munito, teſtatur hæc meæ manûs ſubſcriptio & adiunctum ſignum Notariatûs. Actum Monachij 4. Julij, Anno 1641.

Philippus Hartmuth, Sereniſſimi Electoris Bauariæ in Aulico Senatu Secretarius, necnon Sac. Cæſareæ Majeſtatis auctoritate publicus, iuratus & in Spirenſi Camerâ, atque in hoc Aulico Senatu immatriculatus Notarius.

(L. S.)

Lit.

Lit. G.

COPIA LITTERARVM EMPTIONIS ET CONCESSIO-nis à Cæſare Ferdinando II. pro Palatinatu Superiore & Inferiore cis Rhenum.

NOs Ferdinandus II. Dei Gratia, Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, &c. Profitemur hiſce & notum facimus vniuerſis. Poſtquam proſcriptus à Nobis Fridericus Comes Palatinus, annis præteritis (tempore nimirum abominandæ illius rebellionis, quæ in hære litario noſtro Bohemiæ Regno exorta fuit) contra Nos, tanquam ſuum Imperatorem & Dominum, cum infidis Rebellibus, iuxta eoſdem, prædictum noſtrum Regnum Bohemiæ, atque adiectas illi prouincias, vſurpando arma publica, exercitúmque inducendo, inuaſit, & ipſo facto eripiendo occupauit; nec non alijs perquam culpabilis, atrocibus, ac Orbi notis facinoribus, delictis, ac hoſtilitatibus in tantum pacifragus exceſſit; vt Nos ratione commiſſi Nobis à Deo Cæſarei officij, eundem tanquam contemptorem, læſorémque Cęſareæ noſtræ Majeſtatis & ſublimitatis, perturbatorem quoque ac perfractorem pacis publicæ, aliorúmque ſalutarium decretorum Imperij, non ſolùm à Nobis, & Sacro Imperio, iterato Banno proſcriptum, omniúm-

omniúmque mulctarum ac pœnarum, talem proſcriptionis denunciationem, ſiue de iure, ſiue de conſuetudine conſequentium, reum agnouerimus, declarauerimus, publicauerimúſque; verùm etiam per ſumptuoſum exercitum ac executionem bellicam (quam Sereniſſimo & Illuſtriſſimo dilecto noſtro, cognato, affini ac Electori Maximiliano, Comiti Palatino Rheni, vtriuſque Bauariæ Duci, Sacrique Romani Imperij Archidapifero, commiſimus) quas tenebat terras, populóſque Superioris Palatinatus in Bauaria, & Inferioris ad Rhenum (vtpote quæ etiam alias propter prędictas eius pacifragas, infidáſque actiones atque ob commiſſum abominandum lęſæ Majeſtatis crimen, conſecutámque indè iteratæ proſcriptionis declarationem, in commiſſum ceciderant, atque ſub plenum noſtrum & perfectum dominium redierant) in noſtram poteſtatem actualiter redegerimus, & huc vſque tam vi denunciatæ, de qua modò dictum, proſcriptionis, quam etiam iure belli poſſederimus, & per memorati Electoris ac Ducis Bauariæ Dilectionem, tanquam per plenipotentem noſtrum Commiſſarium adminiſtrari fecerimus.

E contrario autem eiuſdem Ducis Bauariæ Dilectio, exponendo propriam perſonam ſuam, ditionem, ſubditos, bona & ſanguinem, Nobis contra prædictum pacifragum Comitem Palatinum, alióſque Rebelles & Contrariantes, tam præclara, fidelia, multiplicia, & proficua obſequia præſtitit, Nobis noſtra recuperauit, atque etiam eum in modum Nos, laudabilem Domum noſtram, alios Status fideles, & Sacrum Romanum

num Imperium ſibi, cum immortali ſui nominis ac honoris fama vehementer obligauit, ac præterea per eximia, quibus Nos adiuuit, auxilia, bellúmque, quod geſſit diuturnum, ac ſumptuoſum, magnas, nobiléſque expenſas noſtri gratia fecit; Inde Nos Suæ Dilectioni, partim quidem iure ac æquitate ſic exigente, partim verò ratione obligationum, promiſſionum, conditionúmque ſpecialiter, conceptíſque verbis factarum, reſtitutionem & compenſationem grato animo facere tenemur & obligamur. Eidémque idcirco Archiducatum noſtrum ſupra Anaſum, cum omnibus emolumentis & reditibus, in hypothecam ſpecialem, & pignoris loco tradidimus.

Deinceps etiam deliberatè, maturóque conſilio, motu proprio, ac plena Cæſarea poteſtate, terras, ſubditóſque Superioris Electoralis Palatinatus in Bauaria (quæ prædicto modo in commiſſum ceciderunt, ac in abſolutum dominium diſpoſitionemque noſtram, per delictum deuoluta ac vindicata ſunt & à Nobis per ſententiam pro ſic deuolutis ac vindicatis declarata) vnà cum omnibus Inferioris Palatinatus, ad Rheni partem citeriorem, ſeu Heidelbergenſem, terris, populis, præfecturis, vrbibus, arcibus, cum omnibus ſuis pertinentijs, perpetuâ, conſtanti, generali, & irrefragabili venditione, præfati noſtri cognati, affinis, & Electoris Maximiliani Dilectioni, eiuſdémque Hæredibus, ac Succeſſoribus, vendidimus, tradidimus, ac in manus conſignauimus. Perinde vt nunc firmiſſima, quantum ſiue de iure, ſiue de conſuetudine fieri poteſt, ratione, modóque hiſce exequimur, & Suæ Dilectioni

lectioni vendimus, tradimus, & in manus conſignamus prçfatum Superiorem Electoralem Palatinatum, ſicut & Inferiorem Palatinatum ad Rheni partem citeriorem, ſeu tractum Heidelbergenſem ſitum, cum eorum terris & ſubditis populis, omnibúſque & ſingulis Electorali & Principali dignitatibus, Regalibus, altis Principalibus Superioratibus & Præeminentijs, honoribus, priuilegijs, & eorum legitimis altis & minoribus iudicijs, fluuijs, alueis, telon js, vectigalibus, guidagijs tam nauigalibus quàm terreſtribus, altis & inferioribus Eccleſiaſticis & Secularibus Feudis, iuribus feudalibus, præfecturis, illegitimorum ſpolijs, reditibus, aduenarũ præſtationibus, regijs ſubditis, proprietarijs iuribus, aduocatijs, ciuitatibus, munitionibus, caſtris, pagis, villis, prædijs, hubis, ſoldis, ſtagnis, piſcinis, glaciarijs, ſyluis, foreſtis, ferarum liberis finibus, venationibus, cum omnibus ſuis iuribus & pertinentijs, hortis, paſcuis, terris incultis, paludibus, montibus, mineralibus, theſauris, monetæ cudendæ, & menſurarum ac ponderum poteſtate, lapicidinis, marginibus, terminorum deſignationibus, inſulis, aquæductibus, molendinis, molis metallicis, vnà cum criminalibus iudicijs, pœnis, mulctis, ſteuris, collectis, tributis, indictionibus, ſuperindictionibus, itineribus ac vijs, mortis cauſâ prouentibus ac caſibus, iuribus opificiarijs, emolumentis, cenſibus, arenarijs, ſeruitutibus, decimis, fructibus, vſibus, quæſturis, lebetarij artificij finitionibus, gratiarum conceſſionibus, & caſtrorum apertionibus; quæ à Nobis & Sac. Rom. Imperio iure feudali dependent, cum omnibus eorum pertinentijs, nil vſ-

F 2 piam

piam inde excipiendo, vel prætereundo, præter Superioris Palatinatus in Bauaria communes Præfecturas Parckſteinam, Waidam, ac Pleienſteinam, quas nimirum iam antè aliò tranſtulimus: Exceptis etiam in Inferiori Palatinatu ad Rhenum ijs, quæ per modum alienationis perpetuæ ac irrefragabilis iam de facto totaliter aliâ ratione diſtraximus, neque in hac venditione incluſa eſſe volumus.

Hæc autem omnia eâ ratione intelligi volumus, vt ſępe memorati Ducis & Electoris Bauariæ Dilectio, eiuſdémque Hæredes ac Succeſſores, tam pręfatum Principatum Superioris Palatinatus, quàm Inferioris ad Rhenum, quantum Nos eidem de illis prędictâ ratione vendimus ac tradimus, tanquam terras & ſubditos ad ſe ſpectantes, cum omnibus eorum pertinentijs, vt ſupra memoratum eſt, & vt proſcriptus Palatinus Fridericus, eiuſque maiores vſi, fruitique ſunt (quamquam eadem nunc propter tolerata bella, expilationes, multiplices grauéſque militarium copiarum tranſitus, earundémque inibi diuturnas ſtationes, itémque ex annis ſterilibus, gabellis, atque alijs, quæ ſuſtinuerunt, incommodis, ſummè vexata, euerſa, indéque neglecta & grauata iacent) in poſterum poſſidere, vti, frui, vſurpare, ac æquè vt in alijs Feudalibus Principatibus & terris, pro conditione & proprietate earum, ſolent, ſecundùm placitum, lubitúmque ſuum, circa ea diſponere, tractare, mutaréque poſſint.

Quâ quidem in re neque à Nobis aut noſtris in Imperio ſucceſſoribus, vllo ue alio, quouis modo, turbari, aut impediri, ſed tanquam pro ſtabili & irreuocabili

vendi-

venditione, traditioneque firmiter in poſſeſſione relinqui, defendi manuteneri debeant. Veruntamen cum ſępè dicti principatus Superioris, Inferiorisque Palatinatus, ad Nos ac ſacrum Imperium tanquam Feudum ſpectent, nec niſi inſtar feudi dimittantur; idcirco memorati Ducis & Electoris Bauariæ Dilectio, eiuſdemque hæredes ac ſucceſſores, ab itidem olim Sereniſſimo & Illuſtriſſimo dilecto noſtro, cognato, ſocero & patre Guilielmo V. Comite Palatino, Rheni, vtriuſque Bauariæ Duce, laudatiſſimæ memoriæ, deſcendentes maſculini nominis, ac ſtirpis, eoſdem à Nobis & noſtris in Imperio Succeſſoribus pro Feudis maſculinis agnoſcere atque recipere & ſuper ijs inueſtiri teneantur.

Si quo tamen caſu, quod omnipotens Deus benigniſſimè auertere dignetur, memorata Guilielmica Linea maſculini nominis & ſtirpis totaliter deficeret, nullúſque ex eo ſanguine deſcendens ſupereſſet, vnde tali ratione ſuperior, Inferiorque Palatinatus vel ad alios illorum Agnatos, ac Feudi Succeſſores Comites Palatinos Rheni deuolueretur, vel defectu capacium Feudi hęredum, ad Nos, noſtroſque Succeſſores, ſacrumque Rom. Imperium recideret; tum pręfati Agnati & Feudi Succeſſores, vel Nos ſucceſſoreſque noſtri, ac Sacrum Rom. Imperium, pro vt pręfatarum terrarum, populorumque Superioris, Inferioriſque Palatinatus Rheni ad eos deuolutio fieret, debeant, teneantúrque ſucceſſoribus Ducatuum Superioris Inferioriſque Bauariæ & ſępè memoratæ Guilielmicæ Maſculinæ Lineæ, allodialibus & proprietarijs hęredibus, ad quos illi Ducatus (vel ex ſępè nominati Bauariæ Electoris & Ducis

Maximiliani Dilectionis, vel hęredum ac Succeſſorum eius Guilielmicæ Lineę, diſpoſitione ac ordinatione, aut defectu talis ordinationis, ab inteſtato) de iure & ęquitate pertinebunt, plenum integrumque venditionis pretium, nempe tredecim milliones florenorum, ad æſtimationem probatę Imperialis monetę Rhenanæ, vna cum claris & probatis meliorationibus, quæ in vtrumque, aut alterutrum Palatinatum impenſæ ab ipſis fuerint, itemque eò quod de ſuſceptis iuxta has terras in ſe debitis ſoluerint, redhibere, ac reſtituere. Quia etiam tales proprietarij hęredes Ducis Guilielmi Lineæ, ante actualem, ac plenam numerationem ac ſolutionem prędictæ ſummæ pecuniæ, aliorumque debitorum ſolutionem, poſſeſſione principatuum ac terrarum Superioris & Inferioris Palatinatus cedere non teneantur, ſed ea Iure Retentionis tamdiu poſſidere, iiſque vti ac frui legitimè poſſint, ac valeant, donec illis pro memorato venditionis pretio, factis meliorationibus & impenſis ſumptibus, plene perſolutum ac ſatisfactum fuerit.

Viciſſim autem, & pro vtroque iſto Principatu, ac terris, ſuperioris nimirum Palatinatus in Bauaria, ac parte Inferioris Palatinatus Rheni, Nobis ſæpè memorati Ducis & Electoris Bauariæ Maximiliani dilectio (præter pręſtita Nobis, laudatiſſimę Domui noſtræ, Sacro Imperio ac publicę Rei, eximia, præcellentia, proficuaque obſequia, aſſiſtentiam, auxilia & beneficia, per quæ has terras, ipſo plus etiam de Nobis & Sacro Imperio merita eſt) in pręſenti, paratâque pecuniâ tredecim milliones florenorum, monetæ, valoriſque ſupra me-

morati,

morati, tanquam verum & conuentum venditionis pretium, numerari & perſolui curauit. Quocirca Nos ſuam dilectionem, hęredéſque eius & Succeſſores, propter factam pręſentem ſolutionem pretij venditionis pro Nobis ac in Domus Noſtræ (nec non ad recuperationem Regni noſtri, terrarúmque, nec minus ob executionem & occupationem vtriuſque ſupradicti, à proſcripto Comite Palatino Friderico ad Nos reuoluti, Principatus) commoda perutiliter applicati & actualiter numerati, omninò immunes, atque ab omni eiuſmodi debito prorſus liberos abſolutóſque pronunciamus. Vnde etiam apud Suam Dilectionem, eiúſue hęredes & Succeſſores in perpetuum tempus, nihil quidquam eapropter poſtulare, pretendere, loqui aut quærere volumus, aut valemus. Sicuti iam pro Nobis, Hęredibus Noſtris, ac in Imperio Succeſſoribus, omnibus obiectionibus, libertatibus, conceſſionibus, exceptionibus, priuilegijs, indultis, diſpenſationibus, maximè verò exceptioni non numeratæ pecuniæ, aut non in rem verſæ, omnibúſq; alijs ſubſidijs, & cunctationibus, quomodocunque excogitabilibus (quantumuis hæc talia à Concilijs, Summis Pontificibus, Romanis Imperatoribus ac Regibus per Nos, vel Hęredes, ac Succeſſores noſtros, vel per quoſcunque alios Noſtri gratia obtinerentur, vel motu proprio, ex certâ ſcientiâ, & de plenitudine poteſtatis darentur) per hoc totaliter, irrefragabiliter, voluntariè ac liberè, actualitérque renunciamus.

Inſuper debemus & volumus pro Sua Dilectione, eiuſque Hęredibus ac Succeſſoribus ſuper hac vendi-

tione,

tione, & ſuper omnibus, quæ his litteris continentur, contra vniuerſos ita euincere, tueri, ac eos omninò indemnes prꝗſtare, ſicuti de iure, & vi pecularium litterarum defenſionis, protectionis, & euictionis, ſub eodem Dato expeditarum, ac prꝗfati Ducis ac Electoris Dilectioni in manus traditarum (quæ hoc loco penitus, tanquam de verbo ad verbum inſertæ eſſent, repetuntur) facere tenemur ac obligamur. Omnia fide Germanâ, abſque fraude & dolo. Atque in huius rei verum teſtimonium has venditionis ac traditionis litteras propriâ manu ſubſcripſimus, & ſub Cꝗſareo Sigillo noſtro expeditas Suæ Dilectioni in manus dari curauimus. Actum in noſtrâ Cꝗſareâ Arce Pragæ, quarto Martij, anno 1628. Regnorum Noſtrorum, Romani nono, Hungarici decimo, Bohemici vndecimo.

Ferdinandus.

Antonius Abbas in Cremſmünſter.

Ad Mandatum Electi Domini Imperatoris proprium.

Iacob Berchtold.
Chriſtophorus Baro à Schellerdorff.
M. Hillebrandt.

Quod

(*L. S. Not.*)

Quod præſens copia, traditis mihi, ex Electorali intimo Archiuo, originalibus litteris, (quæ expeditæ ſunt Cæſareæ manus ſubſcriptione, appenſo maiore Sigillo, alijſque manus propriæ ſubſcriptionibus, in pergameno ſcriptæ, illibatæ, & à me diligentiſſimè recognitæ) collata, ac eiſdem de verbo ad verbum correſpondere deprehenſa ſit, teſtatur hæc propria manus meæ ſubſcriptio, præfixum conſuetum Notariatûs ſignum, & appreſſum ſigillum. Actum Monachij, 4. Julij, 1642.

Philippus Hartmuth, Sereniſſimi Electoris Bauariæ pro Conſilio Aulico Secretarius, nec non auctoritate Cæſareâ publicus & iuratus, atque in Camerâ Spirenſi Imperiali, &c. immatriculatus Notarius.

(*L. S.*)

BIBLIOTECA ... BRERA

G Lit.

Lit. D.

CAESAREAE LITTERÆ DEFENSIONIS, PROTEctionis & euictionis Venditi Superioris & Inferioris Palatinatus: Datæ Pragæ 4. Martij Anno 1628.

NOs Ferdinandus II. Dei gratiâ Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, Vngariæ & Bohemiæ Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Wirtenbergiæ, Superioris & Inferioris Sileſiæ, Marchio Morauiæ, Superioris & Inferioris Luſatiæ, Comes Habſpurgi, Tirolis & Goricij &c. Fatemur hiſce litteris palàm pro nobis noſtriſque ſucceſſoribus ac hęredibus, quod Sereniſſimo & Illuſtriſſimo Dilecto noſtro Cognato affini, & Electori Maximiliano Comiti Palatino Rheni, Superioris & Inferioris Bauariæ Duci, S. R. Imperij Archidapifero, in debitam ſatisfactionem & exſolutionem magnarum impenſarum bellicarum à Sua Dilectione pro nobis ad hoſtium noſtrorum coactam inſectationem & hęreditariorum regnorum atq; terrarum nobis iniuſtâ vi ablatarum recuperationem factarum, quæ ſubductis rationibus & computo Ratisbonæ Anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo tertio. exhibito & admiſſo, ſupra id quod remiſſum, ad duodecim, atque vnà cum cenſibus hactenus extantibus duorum millionũ ſcilicet, ad quatuordecim vniuerſim ex-

excurrunt florenorum milliones; Ducatum Superioris & Inferioris Palatinatus cum omnibus Præfecturis & pertinentijs cis Rhenum, quem Sua Dilectio antea noſtro nomine accepit, vnà cum Arce Stain & omnibus bonis annexis & adhærentijs, veluti nobis & S.R. Imperio apertũ & minimè controuerſum proprium feudũ, iuxta tenorem Inſtrumenti emptionis & traditionis ſub eodem dato expreſsè facti ac Cæſareâ manu noſtrâ ſigilloque confirmati, in vicem redhibiti Archiducatus noſtri Superioris Auſtriæ ad Anaſum, hypothecæ nomine pro prędicto debito transſcripti vendiderimus atque in ſolutum tradiderimus. Cum porro in dicto receſſu Nos inter & Suam Dilectionem Ratiſbonæ eodem anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo tertio, atque ijs quæ eodem anno inſuper mutuis litteris, nec non durante emptionis contractu vltro citróque egimus, pacti ſimus atque conuenerimus de Inſtrumentis emptionis, ſecuritatis indemnitatis & euictionis ſuper hoc contractu & traditione Superioris Palatinatus & Prędecturarum Inferioris, erigendis atque legitimè tradendis, ita ad debitam executionem Imperialis promiſſionis noſtræ atque conſenſûs Suæ Dilectioni dati: harum vigore ac tenore, nec non Auguſta atque Imperatoriâ fide noſtrâ pro Nobis, hæredibus & ſucceſſoribus noſtris totâque noſtra laudatiſſimâ Domo Auſtriacâ Germanicę nationis, promittimus, atteſtamur noſque obligamus, quod in caſu, quo Sua Dilectio aut eius hæredes ac Succeſſores propter ſæpius nominatum Palatinatũ Superiorem & Inferiorem cis Rhenum, hoſtili manu infeſtarentur víque armatâ quandocunque, quo-

 ties

tiles & quocunque modo impeterentur, ſumptibus noſtris abſque onere Suæ Dilectionis eiúſque hæredum ac Succeſſorum, eidem Suæ Dilectioni aſſiſtere, bona tradita manutenere firmiter, tueri atque conſeruare, quin & ſi quas expenſas in eorum defenſionem fecerit, reſtituere velimus ac teneamur Nos, hæredes ac Succeſſores noſtri totáque Inclita Domus Auſtriaca: adhoc conabimur Regem Hiſpaniæ eò inducere, vt ſe, ſuos hæredes & Succeſſores obliget fidémque faciat ſcripto, quod vnà nobiſcum & hæredibus & ſucceſſoribus domóque noſtrâ velit coniunctis viribus Electori Bauariæ eiúſque hæredibus ac ſucceſſoribus in caſu dicto, quo propter ſuperiorem aut inferiorem Palatinatum hoſtiliter inuaderentur, auxiliaribus copijs ſuccurrere: quemadmodum etiam pro nobis & hæredibus noſtris promittimus & conteſtamur, quod, vbi Suæ Serenitati aut eius hæredibus ac ſucceſſoribus ſiue poſt breue ſiue longum temporis interuallum, ducatus ille ſæpè nominatus ſuperioris aut inferioris Palatinatus cis Rhenum ex toto, aut parte, vi aut alio modo (quod tamen futurum non ſperamus) eriperetur, atque ita poſſeſſione exciderent, Nos & hæredes ac Succeſſores noſtri, inexſpectato licet huiuſmodi euentu, iacturam illorum & impendia vti iure debemus, ita fideliter præſtare, atque omnimode indemnes ſeruare, nec non pro venditis terris tredecim florenorum milliones, præter æſtimationem meliorationum in Superiorem & Inferiorem Palatinatum factorum, debitorum diſſolutorum aliorúmue damnorum reſarciendam, reſtituere & exſoluere velimus atque debeamus. Volumus præterea

rea vt euictio & aſſecuratio noſtra ſpeciatim in prædi-
cto Archiducatu noſtro Auſtriaco ad Anaſum (cum
reſeruatione tamen Suæ Dilectionis eiuſque hæredi-
bus & Succeſſoribus, generalis hypothecæ in omnibus
noſtris ditionibus Auſtriacis, iuxta tenorem Monacen-
ſis tranſactionis inter Nos & Suam Dilectionem antea
ſcripto factæ) ita fundetur, vt ſi prædicto caſu poſt bre-
ue aut longum temporis ſpatium, Superior aut Inferior
Palatinatus cis Rhenum ex toto aut parte, vi aut alio
modo euinceretur, Sua Serenitas, eius hæredes & Suc-
ceſſores Iuri poſſidendi dictam ditionem ad Anaſum,
non tantum hoc contractu emptionis non interrupto,
ſed multo magis hiſce expreſſe reſeruato, & à nobis
conceſſo, nec non identidem continuando inſiſtant
& plenam poteſtatem habeant plenúmque ius in ditio-
nem hanc, vtpote per conſtitutum & à nobis accepta-
tum ius conſtituti poſſeſſorij, ciuiles & naturales poſſeſ-
ſores facti omni modo, quo Iura communia huiuſmo-
di conſtitutis poſſeſſoribus concedunt, abſque vllo no-
ſtro noſtrorúmue impedimento, regrediendi; atque
ita eiſdem operam noſtram obligatam eſſe cenſebimus,
vt ius id eo prorſus modo, quo expediti receſſus Mona-
chij Anno milleſimo ſexcenteſimo decimo nono, &
pòſt Viennæ anno vigeſimo primo, aliáque in hunc fi-
nem acta exhibent, manutenere, eóque vti, frui, liceat,
nec prius abſcedere cogantur, quam expreſſi ſupra tre-
decim milliones, & ad plenam reſtitutionem in futurũ
omnium à tempore amiſſæ poſſeſſionis venditi Supe-
rioris & Inferioris Palatinatus, penſionum præſtanda-
rum, damnorum, & aliarum æſtimationum legitimè

 petenda-

petendarum acceperint & ſatisfactionem ſufficientem conſecuti ſint. Ad maiorem inſuper Suæ Dilectionis eiuſque hæredum & ſucceſſorum ſecuritatem eò permouimus dilectum fratrem noſtrum Leopoldum Archiducem, vt Suæ Dilectioni Electori Bauariæ ſpecialem conſenſum litteris conſignatũ cum inſerta expreſſa promiſſione, quod nec ipſe nec poſteri eius in omnibus enumeratis, impedimento eſſe velint iure aut non iure, ſed potius acta tueri, iam effectiuè tradiderit. Poſteaquam etiam à Nobis tam ſtatus & ſubditi, quam Officiales ſupremi, medij infimíque Archiducatûs huius Auſtriæ ad Anaſum iam antehac Suæ Dilectioni tanquam hypothecario Domino fidelitatis iuramento addicti fuerunt, eámque pro tali legitimè agnouerunt, ita nunc prædictos Status, ſubditos & Officiales cum iuramento fidelitatis in hac ditionis ceſſione ad Suam Dilectionem dicti Conſtituti vigore legitimum manentem hypothecariũ peculiaribus Cæſareis Inſtrumentis ceſſionis, & aſſignationis effectiue demandabimus, cum expreſſo mandato, vt ſi poſt breuem aut longum temporis curſum, & quotieſcunque ſtatus & ſubditi huius regionis ad Anaſum à Nobis aut hęredibus ac Succeſſoribus noſtris ad plenum hæreditarium fidelitatis iuramentum, ſimiliter etiam ſubſequentes Officiales ad ſuũ peculiare iuramentum admiſſi fuerint, iuramento illo reſpectiue hæreditario perinde Suæ Dilectioni eiuſque hęredibus ac ſucceſſoribus tanquam hypothecarijs, quantum ad continuandam poſſeſſionem ab eis obtentam & reſeruatam, & poſſeſſorium conſtitutum neceſſe

fuerit,

fuerit, optimâ iuris forma addicantur & iuramentum hoc hęreditarium citra ipſorum præiudicium præſtetur; quod Nos etiam Statibus, ſubditis & Officialibus tam hoc ceſſionis actu, quam in futuris caſibus ſuſcipiendi plenarij iuramenti fidelitatis in forma & tenore, quo ſingulis vicibus Nobis conſultum viſum fuerit, ſufficienti omnibus intimatione clementiſſimè notificabimus. Siquidem memorati Status & ſubditi territorij ad Anaſum à noſtris dilectis anteceſſoribus & à Nobis ſpecialia priuilegia habuerunt, vt ne aut Nobis, aut alijs de Domo Auſtriacâ velut legitimis dominis hæreditarijs ditionem illam oppignerare liceret: quare ad præueniendas quaſcunque de futuro lites & impedimenta, quæ ſtatus & ſubditi Suæ Dilectioni eiuſque hæredibus ac ſucceſſoribus, ſi quando conſtitutâ poſſeſſione & vſufructu hypothecæ huius, vti, frui vellent & deberent, ſub prætextu illorum priuilegiorum mouere ac cauſari poſſint, volumus illa Statibus aut omnino non amplius, aut certe ſub hac tantumodo conditione confirmare & limitare, vt expreſſe illis renuncient, datis reuerſalibus, neque eorum hæredibus & Succeſſoribus circa iam dictam hypothecam frui hiſce liceat.

Et quamuis ſperemus ac putemus, ſi iuxta placitum Electorum eorúmque Legatorum non ita pridem Mülhuſio Nobis tranſmiſſum, res agitanda eſſet in Electorum conuentu, aut etiam Imperialibus Comitijs, & proſcriptus Comes Palatinus Fridericus ipſemet Superiori Palatinatui & quidquid ex Inferiore Dilectioni

Electoris

Electoris Bauariæ tradimus, renunciaturus eſſet, aut, vbi ad Suę Dilectionis placitum fuerit, Nos Imperialem noſtram ſententiã in causâ alienati vtriuſque Palatinatûs Electoribus denunciaturi eſſemus; Suáque Dilectio ſubſequente Electorum omnium aut maioris eorum partis approbatione, totius Romani Imperij defenſionem, aſſiſtentiam ac manutentionem impetratura eſſet, itáque hæc Nobis & Suæ Dilectioni, cęteriſque Electoribus ac Statibus Imperij cauſa communis futura eſſet, non fore, vt res egeat noſtrâ particulari aſſiſtentiâ & euictione; tamen quia futuri caſus incerti ſunt, & Nos Dilectioni Suæ quàm optimè cautum malumus; volumus vt etiam pręter illam à Comite Palatino Friderico faciendam renunciationem atque Electorum approbationem ac à Statibus Imperij ſuſcipiendam communem defenſionem & aſſiſtentiam, nihilominus in annos quindecim Nos, noſtri Hæredes & Succeſſores ad promiſſam illam particularem defenſionem debitámque cautionem formâ & modo, quibus hactenus conuentum, obligati ſimus. Vbi verò Friderici renunciatio, Electorum approbatio, & Statuum de communi aſſiſtentiâ promiſſio non ſubſecutura eſſet, erimus Nos cum Hæredibus noſtris ad triginta annos à die horum Inſtrumentorum erectorum ad defenſionem illam, & aſſecurationem obligati. In horum omnium fidem & ſecuritatem damus ſæpe memorato Electori & Duci Bauariæ has ceſſionis, defenſionis, euictionis atque indemnitatis litteras Imperiali Sigillo noſtro affixo, propriáque manu confirmatas. Actum in Regiâ Arce noſtrâ

noſtrâ Pragæ, 4. Martij anno milleſimo ſexcenteſimo viceſimo octauo, Imperij noſtri Romani nono, Vngarici & Bohemici vndecimo, &c.

Subſcriptum

Ferdinandus.

Antonius Abbas in Cremſmünſter.

Ad Mandatum Electi Domini Imperatoris proprium.

Iacob Berchtold.

Chriſtophorus Baro à Schellerdorff.

M. Hillebrandt.

I. B. Hellhardt.

(L. S. Not.)

Quod copia hæc, ſeu tranſſumptum ad verbum conſpiret cum autographo ex Electorali Archiuo interiore deprompto, ſubſcripto propriâ Imperatoris manu, & maiori Sigillo munito, aliorúmque ſyngraphâ firmato, in pergameno expedito, inuiolato, ac à me ſummâ diligentiâ collato, teſtatur hæc manus mea, & conſuetum Notariatûs Sigillum. Monachij 4. Julij, 1641.

Philippus Hartmuth, Sereniſſimi Electoris Bauariæ, &c. Concilij Aulici Secretarius, & Cæſ. Majeſtatis authoritate publicus, juratus, & in Camera Spirenſi nec non in hoc Senatu Aulico immatriculatus Notarius.

(L. S.)

Lit.

Lit. E.

LITTERAE CONSENSVS SERENISSIMI ARCHIducis Leopoldi, datæ 13. Martij, anno 1628.

NOs Leopoldus Dei gratiâ, Archidux Auſtriç, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtenbergæ, Dux Sueuiæ, & Marchio Sacri Romani Imperij, Burgouiæ; Dux & Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferreti, Kiburgi atque Goritiæ; Landtgrauius Alſatiæ, Dominus Marchæ Sclauonicæ, Portus Naonis & Salinarum, &c. Profitemur pro Nobis & Poſteris noſtris, publicè coram omnibus, per litteras haſce præſentes; quandoquidem Romanorum Imperator, idémque Hungariæ atque Bohemiæ Rex, noſter clementiſſimus atque chariſſimus Frater & Dominus, Sereniſſimo Principi ac Domino Maximiliano, Comiti Palatino Rheni, vtriuſque Bauariæ Duci, & Sacri Romani Imperij Archidapifero ac Electori, noſtro amantiſſimo Cognato, Affini & Fratri, in perſolutionem ſumptuum bellicorum pro Suâ Cęſareâ Majeſtate factorum; Palatinatûs Superioris Principatum, ex proſcripti Friderici Palatini ditionibus, Cæſareo fiſco addictum, vnà cum Inferioris Palatinatûs Præfecturis aliquot certis, quæ cis Rhenum ſunt ſitæ, per emptionem legitimam tradidit; & ſuper illo contractu ſolennes emptionis expeditæ ſunt litteræ, cum euictionis

Cæſareæ promiſſione datæ 4. huius in hanc formam. Nos Ferdinandus Secundus, &c. Pragæ in noſtrâ Arce, 4. Martij, Anno 1628. Imperij noſtri Romani nono, Vngarici decimo, & Bohemici vndecimo. Nos quoque, vtpotè quos idem Auguſtiſſimus Imperator, & clementiſſimus Frater noſter ac Dominus, benigniſſimè atque fraternè ad hoc ipſum præſtandum, voluntate ſuâ permouit; non modò omnia & ſingula, à Suâ Cçſ. Majeſtate, chariſſimo nobis Domino Electori Bauariæ, eiuſque poſteris, hâc in parte promiſſa & addicta, pariter & eâdem formâ agnoſcere: verùm etiam noſtro ac poſterorum noſtrorum nomine omnia illa, eodem prorſus tenore addicere atque promittere, etiámque firmiter Nos obligare: quòd Nos ac Poſteri noſtri, in omnibus ad Cçſareas haſce litteras pertinentibus, nihil impedimenti afferemus aut præiudicij, ſeu iure, ſeu iniuriâ; quin potiùs auxilium prçſtare conabimur, atque in prædictorum fidem & aſſecurationem huius conſensûs & obligationis litteras manu propriâ ſubſcripſimus, noſtróque Archiducali Sigillo muniuimus. Datum Oeniponti 13. Martij, Anno 1628.

Leopoldus.

Lit.

Lit. F.

ELENCHVS PRINCIPVM ET STATVVM ROM. IMP.

qui poſt obitum Georgij Bauariæ Ducis Anno 1504. Domui Bauaricæ breuem bello tulerunt opem, & quàm retulerint natæ operæ compenſationem.

Domus Auſtriaca id temporis accepit

1. Arcem & oppidum Ratenbergenſe ad Oenum, & Zillerianam Vallem, in qua ſunt auri & ferri fodinæ,
2. Arcem & Oppidum Kueffſtainium, vnà cum Caſtro Tierbergenſi, & Syluis ac Lignis, quæ ad opera metallica Comitatui Tirolenſi vſui ſunt.
3. Comitatum & Arcem Neoburgum ad Oenum ſupra Paſſauium.
4. Arcem Rumaridel ad Danubium.
5. Comitatum Kirchbergenſem.
6. Oppidum Weiſſenhornium cum ditione & Baronia.
7. Obenhuſium, ab Vlmenſibus proueniens.
8. Maurſtettium & Puechium.
9. Pfaffenhouium prope Vlmam.
10. Arcem Schmihiam ad Lycum.
11. Syluam Werdenſem & Weiſſenburgenſem.

12. Werderaugiam ad Marchionatum Burgouienſem.
13. Ius quod ad Ellenbachium Dux Georgius habuit.
14. Aduocatiam Archiepiſcopatus Saliſburgenſis & Epiſcopatus Paſſauienſis.
15. Aduocatiam Königsbrunnæ prope Giengam.
16. Omnem Principalem iuriſdictionem, cum ſupremo iure venationis in Marchionatu Burgouienſi intra Danubium, & Lycum & Wertachium.
17. Iudeos & pignus quod Dux Georgius Ratiſbonæ habuit.
18. Altum ius venationis in Spitz in Auſtriá, cum omni Principali iuriſdictione.
19. Dominium, Oppidum & Arcem Kizbuhelenſem, atque egregiam iſthic rem metallicam & fodinas argenti & nobilium metallorum.
20. Aduocatiam Manſeenſem, vnà cum Monaſterio.
21. Caſtrum Wildeneck.
22. Frumenti annonam ex penuario Ducis Georgij decem florenorum millibus æſtimatam.
23. Centum millia florenorum ex collectâ, quæ Duci Georgio adhuc in viuis agenti addicta, ſed poſt eius obitum primum ſoluta.
24. Omnia nomina, & quicquid æris alieni Maximilianus I. Duci Georgio debuit.
25. Item vt telonium & ius menſurandi Ratenburgenſe aliò non transferretur.

Dux

Dux VVirtenbergiæ Vlricus tunc temporis accepit

Hellenſtainiam Arcem, & totam ditionem ac oppidum Haidenhaimenſe, & Præfecturam in Preuztal, cum adhærentibus Monaſterijs.

Comes Eitelfridericus a Zollern, Cæſ. Maximiliani Aulæ Præfectus accepit

Arcem Balderinam cum dominio annexo.

Ioannes Langenmantel Auguſtanus Fœderis Sueuici Capitaneus.

Arcem & Dominium Wolffsbergenſe & Izlingam ſupra Landtſpergam.

Omittuntur cæteræ compenſationes in priuatas alias perſonas ob præſtitum auxilium collatæ.

Lit. G.

PROTESTATIO

Nomine Sereniſſimi Bauariæ Electoris

Ad Dominos Mediatores in cauſâ Palatinâ, 9. Julij, Anno 1642.

DANIAE ET NORWEGIÆ REGIÆ MAIESTATIS, item Reuerendiſſimorum & Sereniſſimorum Principum Electorum Moguntini, Colonienſis, Saxonis & Brandenburgici, Præclariſſimi, Perilluſtres, Prænobiles, Strenui, Doctiſſimi, necnon Beneuolentiſſimi & honoratiſſimi Legati.

Iam ante notum eſt vobis; ad quemnam exitum ſpectent Palatini iſti tractatus, in Comitijs primò Ratiſbonenſibus cœpti, tum huc deinde Viennam tranſlati; atque à menſe Nouembri anni quadrageſimi primi proximè lapſi, excellentibus ſtudijs veſtris, aſſiduiſque laboribus in nonum denique menſem continuati. Nimirum Angliæ Regis ad iſtam pacificationem peculiares Legati, Dominus Rovve, & cæteri, vnà cum Commiſſarijs Palatinis, mentem ſuam erga beneuolentiſſimas & honoratiſſimas Domina-

minationes veſtras ita declarârunt, vt dicerent: ob expreſſa Dominorum ſuorum mandata, diſcedendum iam ſibi, quanquàm nondum ſint hæ tractationes finitæ: quas ipſas non quidem irritas, ſed ad opportunitatem aliam reſeruatas peroptent. Cuiuſmodi certè interruptio, tolerari debet à nobis, vt poteſt. Quandoquidem verò hâc de re Sereniſſimus Elector noſter humillimè à nobis factus certior, clementiſſimè nobis dedit in mandatis, vt Laudatiſſimis Dominis Mediatoribus ante eorum diſceſſum, præter gratiarum actionem debitam, ob tanti temporis moras cum ingenti patientiâ & labore conſumptas, præcipuè verò quod Clementiſſimi Legatorum Domini Principales, ſalutis publicæ amore, cum non exiguis ſumptibus, tractationi huic immorari voluerint, hanc inſinuationem & declarationem ſcripto ad rei memoriam traderemus: cui iam mandato, obedientiſſimis animis obtemperare ſtudemus. Nempe beneuolentiſſimas & honoratiſſimas Dominationes Veſtras, etiámnum meminiſſe ſperamus; quemadmodum ante triennium, ad inſtantiam eorum, qui ius ad Palatinatum prætendunt, interuenientibus Hiſpaniæ & Angliæ Regibus, res tota in eum locum fuerit adducta: vt ad prætenſiones Palatinorum moderandas Bruxellis indiceretur Conuentus, in quo partium ſtudia ad amicam diſſidiorum compoſitionem conciliarentur. Quamuis autem Sereniſſimus Elector & Dominus noſter Clementiſſimus, in Cæſareæ Majeſtatis Auguſtiſſimæ memoriæ Ferdinandi II. decretis (quibus iuſtiſſimè Serenitas Sua Dignitatem Electoralem accepit, & ditiones Palatinas iure emptionis ſibi

comparauit; in quarum etiam poſſeſſione continuâ hactenus perſtitit, ac etiámnum perſiſtit) conquieſcere meritò poterat atque debebat; cùm præſertim partium aduerſarum prætenſiones tantò magis corruerent, quòd hæc ipſa Auguſtiſſimæ memoriæ Ferdinandi II. decreta, per Glorioſiſſimum eiuſdem Succeſſorem Ferdinandum III. ſint confirmata de nouo; & iam antè in Conuentu Mülhuſino, anni milleſimi ſexcenteſimi vigeſimi ſeptimi; præcipuè autem in pacificatione Pragenſi, anni milleſimi ſexcenteſimi trigeſimi quinti, ab omnibus in illâ comprehenſis Electoribus, Principibus & Statibus Sacri Romani Imperij acceptata, & pro ratis habita fuerint: poſtpoſitis tamen omnibus iſtis, Clementiſſimus Dominus noſter, vt animum ſuum demonſtraret amantiſſimum pacis; atque pro viribus, vniuerſalem Imperij Romani quietem promouendam curaret; libenter colloquio huic conuentuique, Bruxellis inſtituendo conſenſit. At vbi omnis generis impedimenta, citra vllam Domini noſtri Clementiſſimi culpam, Bruxellenſem prohibuêre conuentum; etiámque Potentiſſimus Daniæ Rex, iuxta Sereniſſimos Sacri Romani Imperij Electores, Clementiſſimos Dominos noſtros, ſe quoque in diſſenſione hâc partium interponere, atque omni ope tantam tempeſtatem conſopire velle pollicitus eſſet: ne huic quidem compoſitioni tentandæ, Sereniſſimus Elector Bauariæ repugnare ſuſtinuit; ſed per Commiſſarios ſuos ad id negotij deputatos, tam Ratisbonæ, quàm hîc quoque Viennæ, iam integro propemodum anno, ingentibus impenſis perſiſtere iuſſit, hâc vnicâ nimirum de cauſâ: vt

Serenitati Suæ illud imputari non poſſet, tanquam Imperij Romani felicitatem negligeret, potiúſque bonum priuatum quàm publicum quæreret. Et certè non Protocolla modò ſuper iſtis erecta; verùm & ipſi Excellentiſſimi Domini Mediatores, teſtari poſſunt abundè: iam inde à primis vſque tractatuum iſtorum initijs, quàm nihil penitus fuerit in Clementiſſimo Domino noſtro propenſionis deſideratùm; ſed potiùs Serenitas Sua, talem ſe præbuerit ſemper, ac geſſerit; vt hoc ſuum benignè res accommodandi ſtudium, quò Pax illa publica tam ſibi deſiderata rediret, perquàm cumulatè monſtrârit. Siquidem Serenitas Sua non modò prima glaciem fregit (quemadmodum idipſum Dominus Legatus Angliæ Regis in memoriali ac declaratione ſuâ conteſtatur ac laudat) dum definito quopiam modo & conditionibus certis, ac cum iſtâ præſertim reſeruatione expreſsâ, ſi pleniſſimè omni ex parte terminata controuerſia fuerit; Palatinatum Inferiorem, quantâ quidem ex parte ad Serenitatis Suæ dominium pertinet, Cęſareæ Majeſtatis arbitrio diſponendum ſe tradituram promiſit: verùm etiam de Palatinatu Superiore, in eam quoque reſolutionem deſcendit; vt tametſi Serenitas Sua minimè cogitet, nec verò titulo iuris teneatur vel vllo, ditiones ſuas ac ſubditos permutare pecuniâ; tamen vnius boni publici causâ, hunc quoque Palatinatum Superiorem, ſimiliter Majeſtatis Cęſareæ manibus committere velit: dum ex vi modò litterarum (quas Suæ Majeſtatis, Auguſtiſſimæ memoriæ Dominus Parens, auctoritate & fide tam ſacroſanctâ, Cęſareóque inſuper Sigillo munitas dedit) integrè reſti-

petendarum acceperint & ſatisfactionem ſufficientem conſecuti ſint. Ad maiorem inſuper Suæ Dilectionis eiuſque hæredum & ſucceſſorum ſecuritatem eò permouimus dilectum fratrem noſtrum Leopoldum Archiducem, vt Suæ Dilectioni Electori Bauariæ ſpecialem conſenſum litteris conſignatū cum inſerta expreſſa promiſſione, quod nec ipſe nec poſteri eius in omnibus enumeratis, impedimento eſſe velint iure aut non iure, ſed potius acta tueri, iam effectiuè tradiderit. Poſteaquam etiam à Nobis tam ſtatus & ſubditi, quam Officiales ſupremi, medij infimíque Archiducatûs huius Auſtriæ ad Anaſum iam antehac Suæ Dilectioni tanquam hypothecario Domino fidelitatis iuramento addicti fuerunt, eámque pro tali legitimè agnouerunt, ita nunc prædictos Status, ſubditos & Officiales cum iuramento fidelitatis in hac ditionis ceſſione ad Suam Dilectionem dicti Conſtituti vigore legitimum manentem hypothecariū peculiaribus Cæſareis Inſtrumentis ceſſionis, & aſſignationis effectiue demandabimus, cum expreſſo mandato, vt ſi poſt breuem aut longum temporis curſum, & quotieſcunque ſtatus & ſubditi huius regionis ad Anaſum à Nobis aut hęredibus ac Succeſſoribus noſtris ad plenum hæreditarium fidelitatis iuramentum, ſimiliter etiam ſubſequentes Officiales ad ſuū peculiare iuramentum admiſſi fuerint, iuramento illo reſpectiue hæreditario perinde Suæ Dilectioni eiuſque hęredibus ac ſucceſſoribus tanquam hypothecarijs, quantum ad continuandam poſſeſſionem ab eis obtentam & reſeruatam, & poſſeſſorium conſtitutum neceſſe

fuerit,

fuerit, optimâ iuris forma addicantur & iuramentum hoc hęreditarium citra ipſorum præiudicium præſtetur; quod Nos etiam Statibus, ſubditis & Officialibus tam hoc ceſſionis actu, quam in futuris caſibus ſuſcipiendi plenarij iuramenti fidelitatis in forma & tenore, quo ſingulis vicibus Nobis conſultum viſum fuerit, ſufficienti omnibus intimatione clementiſſimè notificabimus. Siquidem memorati Status & ſubditi territorij ad Anaſum à noſtris dilectis anteceſſoribus & à Nobis ſpecialia priuilegia habuerunt, vt ne aut Nobis, aut alijs de Domo Auſtriacâ velut legitimis dominis hæreditarijs ditionem illam oppignerare liceret: quare ad præueniendas quaſcunque de futuro lites & impedimenta, quæ ſtatus & ſubditi Suæ Dilectioni eiuſque hæredibus ac ſucceſſoribus, ſi quando conſtitutâ poſſeſſione & vſufructu hypothecæ huius, vti, frui vellent & deberent, ſub prætextu illorum priuilegiorum mouere ac cauſari poſſint, volumus illa Statibus aut omnino non amplius, aut certe ſub hac tantumodo conditione confirmare & limitare, vt expreſſe illis renuncient, datis reuerſalibus, neque eorum hæredibus & Succeſſoribus circa iam dictam hypothecam frui hiſce liceat.

Et quamuis ſperemus ac putemus, ſi iuxta placitum Electorum eorúmque Legatorum non ita pridem Mülhuſio Nobis tranſmiſſum, res agitanda eſſet in Electorum conuentu, aut etiam Imperialibus Comitijs, & proſcriptus Comes Palatinus Fridericus ipſemet Superiori Palatinatui & quidquid ex Inferiore Dilectioni

Electoris

Electoris Bauariæ tradimus, renunciaturus eſſet, aut, vbi ad Suæ Dilectionis placitum fuerit, Nos Imperialem noſtram ſententiā in causâ alienati vtriuſque Palatinatûs Electoribus denunciaturi eſſemus; Suáque Dilectio ſubſequente Electorum omnium aut maioris eorum partis approbatione, totius Romani Imperij defenſionem, aſſiſtentiam ac manutentionem impetratura eſſet, itáque hæc Nobis & Suæ Dilectioni, cæteriſque Electoribus ac Statibus Imperij cauſa communis futura eſſet, non fore, vt res egeat noſtrâ particulari aſſiſtentiâ & euictione; tamen quia futuri caſus incerti ſunt, & Nos Dilectioni Suæ quàm optimè cautum malumus; volumus vt etiam pręter illam à Comite Palatino Friderico faciendam renunciationem atque Electorum approbationem ac à Statibus Imperij ſuſcipiendam communem defenſionem & aſſiſtentiam, nihilominus in annos quindecim Nos, noſtri Hæredes & Succeſſores ad promiſſam illam particularem defenſionem debitámque cautionem formâ & modo, quibus hactenus conuentum, obligati ſimus. Vbi verò Friderici renunciatio, Electorum approbatio, & Statuum de communi aſſiſtentiâ promiſſio non ſubſecutura eſſet, erimus Nos cum Hæredibus noſtris ad triginta annos à die horum Inſtrumentorum erectorum ad defenſionem illam, & aſſecurationem obligati. In horum omnium fidem & ſecuritatem damus ſæpe memorato Electori & Duci Bauariæ has ceſſionis, defenſionis, euictionis atque indemnitatis litteras Imperiali Sigillo noſtro affixo, propriáque manu confirmatas. Actum in Regiâ Arce

noſtrâ

noſtrâ Pragæ, 4. Martij anno milleſimo ſexcenteſimo viceſimo octauo, Imperij noſtri Romani nono, Vngarici & Bohemici vndecimo, &c.

Subſcriptum

Ferdinandus.

Antonius Abbas in Cremſmünſter.

Ad Mandatum Electi Domini Imperatoris proprium.

Iacob Berchtold.

Chriſtophorus Baro à Schellerdorff.

M. Hillebrandt.

I. B. Hellhardt.

(*L. S. Not.*)

Quod copia hæc, ſeu transſumptum ad verbum conſpiret cum autographo ex Electorali Archiuo interiore deprompto, ſubſcripto propriâ Imperatoris manu, & maiori Sigillo munito, aliorúmque ſyngraphâ firmato, in pergameno expedito, inuiolato, ac à me ſummâ diligentiâ collato, teſtatur hæc manus mea, & conſuetum Notariatûs Sigillum. Monachij 4. Julij, 1641.

Philippus Hartmuth, Sereniſsimi Electoris Bauariæ, &c. Concilij Aulici Secretarius, & Cæſ. Majeſtatis authoritate publicus, juratus, & in Camera Spirenſi nec non in hoc Senatu Aulico immatriculatus Notarius.

(*L. S.*)

Lit. E.

LITTERAE CONSENSVS SERENISSIMI ARCHIducis Leopoldi, datæ 13. Martij, anno 1628.

NOs Leopoldus Dei gratiâ, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtenbergæ, Dux Sueuiæ, & Marchio Sacri Romani Imperij, Burgouiæ; Dux & Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferreti, Kiburgi atque Goritiæ, Landtgrauius Alſatiæ, Dominus Marchæ Sclauonicæ, Portus Naonis & Salinarum, &c. Profitemur pro Nobis & Poſteris noſtris, publicè coram omnibus, per litteras haſce præſentes; quandoquidem Romanorum Imperator, idémque Hungariæ atque Bohemiæ Rex, noſter clementiſſimus atque chariſſimus Frater & Dominus, Sereniſſimo Principi ac Domino Maximiliano, Comiti Palatino Rheni, vtriuſque Bauariæ Duci, & Sacri Romani Imperij Archidapifero ac Electori, noſtro amantiſſimo Cognato, Affini & Fratri, in perſolutionem ſumptuum bellicorum pro Suâ Cęſareâ Majeſtate factorum; Palatinatûs Superioris Principatum, ex proſcripti Friderici Palatini ditionibus, Cæſareo fiſco addictum, vnà cum Inferioris Palatinatûs Præfecturis aliquot certis, quæ cis Rhenum ſunt ſitæ, per emptionem legitimam tradidit; & ſuper illo contractu ſolennes emptionis expeditæ ſunt litteræ, cum euictionis

Cæſareæ promiſſione datæ 4. huius in hanc formam. Nos Ferdinandus Secundus, &c. Pragæ in noſtrâ Arce, 4. Martij, Anno 1628. Imperij noſtri Romani nono, Vngarici decimo, & Bohemici vndecimo. Nos quoque, vtpotè quos idem Auguſtiſſimus Imperator, & clementiſſimus Frater noſter ac Dominus, benigniſſimè atque fraternè ad hoc ipſum præſtandum, voluntate ſuâ permouit; non modò omnia & ſingula, à Suâ Cęſ. Majeſtate, chariſſimo nobis Domino Electori Bauariæ, eiuſque poſteris, hâc in parte promiſſa & addicta, pariter & eâdem formâ agnoſcere: verùm etiam noſtro ac poſterorum noſtrorum nomine omnia illa, eodem prorſus tenore addicere atque promittere, etiámque firmiter Nos obligare: quòd Nos ac Poſteri noſtri, in omnibus ad Cęſareas haſce litteras pertinentibus, nihil impedimenti afferemus aut præiudicij, ſeu iure, ſeu iniuriâ; quin potiùs auxilium pręſtare conabimur, atque in prædictorum fidem & aſſecurationem huius conſenſûs & obligationis litteras manu propriâ ſubſcripſimus, noſtróque Archiducali Sigillo muniuimus. Datum Oeniponti 13. Martij, Anno 1628.

Leopoldus.

Lit.

Lit. F.

ELENCHVS PRINCIPVM ET STATVVM ROM. IMP.

qui poſt obitum Georgij Bauariæ Ducis Anno 1504. Domui Bauaricæ breuem bello tulerunt opem, & quàm retulerint nauatæ operæ compenſationem.

Domus Auſtriaca id temporis accepit

1. Arcem & oppidum Ratenbergenſe ad Oenum, & Zillerianam Vallem, in qua ſunt auri & ferri fodinæ,
2. Arcem & Oppidum Kueffſtainium, vnà cum Caſtro Tierbergenſi, & Syluis ac Lignis, quæ ad opera metallica Comitatui Tirolenſi vſui ſunt.
3. Comitatum & Arcem Neoburgum ad Oenum ſupra Paſſauium.
4. Arcem Rumaridel ad Danubium.
5. Comitatum Kirchbergenſem.
6. Oppidum Weiſſenhornium cum ditione & Baronia.
7. Obenhuſium, ab Vlmenſibus proueniens.
8. Maurſtettium & Puechium.
9. Pfaffenhouium prope Vlmam.
10. Arcem Schmihiam ad Lycum.
11. Syluam Werdenſem & Weiſſenburgenſem.

12. Werderaugiam ad Marchionatum Burgouienſem.
13. Ius quod ad Ellenbachium Dux Georgius habuit.
14. Aduocatiam Archiepiſcopatus Saliſburgenſis & Epiſcopatus Paſſauienſis.
15. Aduocatiam Königsbrunnæ prope Giengam.
16. Omnem Principalem iuriſdictionem, cum ſupremo iure venationis in Marchionatu Burgouienſi intra Danubium, & Lycum & Wertachium.
17. Iudæos & pignus quod Dux Georgius Ratiſbonæ habuit.
18. Altum ius venationis in Spitz in Auſtriâ, cum omni Principali iuriſdictione.
19. Dominium, Oppidum & Arcem Kizbuhelenſem, atque egregiam iſthic rem metallicam & fodinas argenti & nobilium metallorum.
20. Aduocatiam Manſeenſem, vnà cum Monaſterio.
21. Caſtrum Wildeneck.
22. Frumenti annonam ex penuario Ducis Georgij decem florenorum millibus æſtimatam.
23. Centum millia florenorum ex collectâ, quæ Duci Georgio adhuc in viuis agenti addicta, ſed poſt eius obitum primum ſoluta.
24. Omnia nomina, & quicquid æris alieni Maximilianus I. Duci Georgio debuit.
25. Item vt telonium & ius menſurandi Ratenburgenſe aliò non transferretur.

Dux

Dux VVirtenbergiæ Vlricus tunc temporis accepit

Hellenſtainiam Arcem, & totam ditionem ac oppidum Haidenhaimenſe, & Præfecturam in Preuztal, cum adhærentibus Monaſterijs.

Comes Eitelfridericus à Zollern, Cæſ. Maximiliani Aulæ Præfectus accepit

Arcem Balderinam cum dominio annexo.

Ioannes Langenmantel Auguſtanus Fœderis Sueuici Capitaneus.

Arcem & Dominium Wolffsbergenſe & Izlingam ſupra Landtſpergam.

Omittuntur cæteræ compenſationes in priuatas alias perſonas ob præſtitum auxilium collatæ.

Lit.

Lit. G.

PROTESTATIO

Nomine Sereniſsimi Bauariæ Electoris

Ad Dominos Mediatores in cauſâ Palatinâ, 9. Julij, Anno 1642.

DANIAE ET NORWEGIÆ REGIÆ MAIESTAtis, item Reuerendiſſimorum & Sereniſſimorum Principum Electorum Moguntini, Colonienſis, Saxonis & Brandenburgici, Præclariſſimi, Perilluſtres, Prænobiles, Strenui, Doctiſſimi, necnon Beneuolentiſſimi & honoratiſſimi Legati.

Iam ante notum eſt vobis; ad quemnam exitum ſpectent Palatini iſti tractatus, in Comitijs primò Ratiſbonenſibus cœpti, tum huc deinde Viennam tranſlati; atque à menſe Nouembri anni quadrageſimi primi proximè lapſi, excellentibus ſtudijs veſtris, aſſiduiſque laboribus in nonum denique menſem continuati. Nimirum Angliæ Regis ad iſtam pacificationem peculiares Legati, Dominus Rovve, & cæteri, vnà cum Commiſſarijs Palatinis, mentem ſuam erga beneuolentiſſimas & honoratiſſimas Domina-

minationes veſtras ita declarârunt, vt dicerent: ob expreſſa Dominorum ſuorum mandata, diſcedendum iam ſibi, quanquàm nondum ſint hæ tractationes finitæ: quas ipſas non quidem irritas, ſed ad opportunitatem aliam reſeruatas peroptent. Cuiuſmodi certè interruptio, tolerari debet à nobis, vt poteſt. Quandoquidem verò hâc de re Sereniſſimus Elector noſter humillimè à nobis factus certior, clementiſſimè nobis dedit in mandatis, vt Laudatiſſimis Dominis Mediatoribus ante eorum diſceſſum, præter gratiarum actionem debitam, ob tanti temporis moras cum ingenti patientiâ & labore conſumptas, præcipuè verò quod Clementiſſimi Legatorum Domini Principales, ſalutis publicæ amore, cum non exiguis ſumptibus, tractationi huic immorari voluerint; hanc inſinuationem & declarationem ſcripto ad rei memoriam traderemus: cui iam mandato, obedientiſſimis animis obtemperare ſtudemus. Nempe beneuolentiſſimas & honoratiſſimas Dominationes Veſtras, etiámnum meminiſſe ſperamus; quemadmodum ante triennium, ad inſtantiam eorum, qui ius ad Palatinatum prætendunt, interuenientibus Hiſpaniæ & Angliæ Regibus, res tota in eum locum fuerit adducta: vt ad prætenſiones Palatinorum moderandas Bruxellis indiceretur Conuentus, in quo partium ſtudia ad amicam diſſidiorum compoſitionem conciliarentur. Quamuis autem Sereniſſimus Elector & Dominus noſter Clementiſſimus, in Cæſareæ Majeſtatis Auguſtiſſimæ memoriæ Ferdinandi II. decretis (quibus iuſtiſſimè Serenitas Sua Dignitatem Electoralem accepit, & ditiones Palatinas iure emptionis ſibi com-

Serenitati Suæ illud imputari non poſſet, tanquam Imperij Romani felicitatem negligeret, potiúſque bonum priuatum quàm publicum quæreret. Et certè non Protocolla modò ſuper iſtis erecta, verùm & ipſi Excellentiſſimi Domini Mediatores, teſtari poſſunt abundè: iam inde à primis vſque tractatuum iſtorum initijs, quàm nihil penitus fuerit in Clementiſſimo Domino noſtro propenſionis deſideratum; ſed potiùs Serenitas Sua, talem ſe præbuerit ſemper, ac geſſerit; vt hoc ſuum benignè res accommodandi ſtudium, quò Pax illa publica tam ſibi deſiderata rediret, perquàm cumulatè monſtrârit. Siquidem Serenitas Sua non modò prima glaciem fregit (quemadmodum idipſum Dominus Legatus Angliæ Regis in memoriali ac declaratione ſuâ conteſtatur ac laudat) dum definito quopiam modo & conditionibus certis, ac cum iſtâ præſertim reſeruatione expreſsâ, ſi pleniſſimè omni ex parte terminata controuerſia fuerit; Palatinatum Inferiorem, quantâ quidem ex parte ad Serenitatis Suæ dominium pertinet, Cęſareæ Majeſtatis arbitrio diſponendum ſe tradituram promiſit: verùm etiam de Palatinatu Superiore, in eam quoque reſolutionem deſcendit; vt tametſi Serenitas Sua minimè cogitet, nec verò titulo iuris teneatur vel vllo, ditiones ſuas ac ſubditos permutare pecuniâ; tamen vnius boni publici causâ, hunc quoque Palatinatum Superiorem, ſimiliter Majeſtatis Cęſareæ manibus committere velit: dum ex vi modò litterarum (quas Suæ Majeſtatis, Auguſtiſſimæ memoriæ Dominus Parens, auctoritate & fide tam ſacroſanctâ, Cęſareóque inſuper Sigillo munitas dedit) integrè reſti-

admodum Domini Mediatores æquum eſſe agnoue-
rant, idque efficere omni ope ſtatuerant, niſi optimam
eorum intentionem exitus feſelliſſet; vt (inquam) Pa-
latinæ partis Legati, à Dominorum ſuorum Principa-
lium intolerabilibus, extremis & pertinacibus poſtula-
tis abduci ſe ſinerent, eáque ad terminos vtrinque to-
lerabiles dirigi & accommodari permitterent: quò ſic
tandem, diu exſpectatę paci, ianua panderetur & aditus.
Quandoquidem verò Dominus Angliæ Regis Legatus
mandatum accepit, vt in actionibus iſtis diutiùs apud
Cęſaris Aulam ne moretur, ſed è veſtigio in Angliam
redeat; priùs tamen Clementiſſimi Regis ſui mente
apud Cęſaream Majeſtatem expoſitâ (quod & factum
ab illo) nimirum auocationem iſtam nequaquam per-
tinere ad eludendos hoſce tractatus, ſed potiùs ad illos
certis de cauſis ſuſpendendos, ac in tempora oppor-
tuniora differendos: quandoquidem etiam Domini
Commiſſarij Palatini, apud beneuolentiſſimos Domi-
nos Mediatores (vti accepimus) eodem modo ſe decla-
rârunt, ſéq; cum Domino Legato Anglicano citra mo-
ram abituros ſignificârunt; iam nihil eſt cauſæ ex parte
Domini noſtri Clementiſſimi, cur illis pręſcribamus
modum aut legem manendi; certi, quocunque tempo-
re aut loco, Cęſareæ Majeſtati Dominíſque Mediatori-
bus opportunum aut placitum fuerit, hancce Palati-
nam tractationem reaſſumere atque continuare; Sere-
niſſimum Electorem noſtrum, poſt ſignificationem per
litteras factam, horum tractatuum iterationem nequa-
quam defugiturum; ſed illam promptè, quantum in ſe
quidem poſitum erit, admiſſurum. Duntaxat illud ex-

preſsè ac optimâ formâ proteſtamur, ſicut & in primis ſtatim tractatuum iſtorum initijs exceptum & reſeruatũ hoc fuit à nobis: quòd nempe omnia, quæ nomine Sereniſſimi Electoris noſtri ac Domini, tam de vtroque Palatinatu, quàm etiam de Electorali Dignitate, euentualiter & ſub conditione quocunque modo declarauimus atque obtulimus; ab omni prorſus obligatione ac præiudicio, permanere libera debeant: bonâ ſpe freti, Deum per dexteræ ſuæ Omnipotentis auxilium, compoſitionem iſtam ad finem optatum, quem nunc quidem attingere nequijt, in poſterum ſaltem directurum. Id quod Regijs & Electoralibus Spectatiſſimis Dominis Legatis, voluntate officioſâ ſignificare debuimus; ad omnia interim grata illis obſequia exhibenda parati.

Sereniſſimi Electoris Bauariæ, ad Palatinos tractatus, deputati Conſiliarij atque Legati.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE